

Šiame numery

"Akistatos su tironija"
baltų dramoje.
Kad nebūtų jie tik vienkartiniai.
Nusikalstamas Latvijos rusinimas.
Reikia nedaug, tačiau būtina reikia.
Encyclopedia Lituanica bus baigta 1976 metais.
Prano Visvydo eilėraščiai.
Ježis Andžejevskis: nuo "Pelenų" iki "Apeliacijos".

Kertinė paraštė

"AKISTATOS SU TIRONIJA" BALTŲ DRAMOJE

Prieš porą metų šiose skiltyse skaitėme apie "Baltų teatro projekto" užgimimą. Tada dar nežinojome, kas išeis iš to kūdikio. Šiandien projekto vaisiai jau yra gausūs ir įspūdingi. O netrukus pasirodys dar vienas jo gyvybingumo įrodymas — lietuvių, latvių ir estų dramų antologija anglų kalba.

Antologija išvys dienos šviesą 1976 m. rugpjūčio mėnesį su rimta Southern Illinois University Press etikete. Tuo jai bus užtikrintas kelias į universitetines ir viešąsias bibliotekas bei į periodinės spaudos skiltis.

Pirmoji tokio pobūdžio antologija anglų kalba pavadinta *Confrontations with Tyranny* (Akistatos su tironija). Jos šešias dramas jungia bendra tironijos ir pasipriešinimo tema. Lietuviams atstovauja Algirdas Landsbergis su *The Five Posts* (Penkiais stulpais) ir Antanas Škėma su *The Awakening* (Pabudimas). Latvių įnašą sudaro jų dabartinio žymiausio dramaturgo Martinso Zivertso, *Mad Christopher, Mad* (Kristupas patrakėlis) ir Gunaro Priedės *The Blue One* (Mėlynasis). Žiurkėnų ir užuominų diskusijoms sąrašas. Negana to, antologijoje randame estų, latvių ir lietuvių dramų apžvalgas ir išsamius originaliųjų bei ang-

liškųjų šaltinių sąrašus. Įvadininkų ir vertėjų ekipą sudaro profesoriai George Kurman, Illinois Western U.; Algirdas Landsbergis, Fairleigh Dickinson U.; Rimvydas Šilbajoris, Ohio State U.; Juris Silenieks, Carnegie-Mellon U.; Alfreds Straumanis, Southern Illinois U.; ir Mardi Valgema, Herbert H. Lehman College.

Tačiau tuo geros žinios dar nesibaigia. Pasirodo, kad "Akistatos su tironija" bus tik pirmasis baltų dramų antologijų tomas planuojamoje serijoje. Antrojo tomo tema numatoma "tautosakinis teatras" kurio lietuviškaisiais kandidatais šiuo metu yra Kazio Sajos "Devynbėdžių godos", Aldonos Liobytės "Kuršukas" ir kt. Tada ateis eilė istorinei dramai: Krėvės, Sruogos, Grušo, Marcinkevičiaus veikalams. Tai svarbi kultūrinė pergalė: lietuvių, latvių ir estų drama, iki šiol beveik nežinoma našlaitė angliskai kalbančiojo pasaulio teatre, įžengia į sceną su visa armija veikalų.

Šiuo metu tėra tik vienas klausukas: antologijos tiražas. Jo apimtis didelė dalimi pareis ir nuo mūsų, skaitytojų. Kadangi tai pirmas tokio pobūdžio leidinys, antologijos leidėja, Southern Illinois University Press, nori apsišvalgyti ir nuspresti, kiek egzempliorių bus spausdinama. Tuo tikslu leidykla skelbia išankstinę antologijos prenumeratą, kuri užsibaigs 1976 m. vasario 15 d. Tai gera proga pakelti knygos tiražą ir tuo pasveikinti svarbiąją viešnią (žiūr. skelbimą 4 puslapyje). K. Z.

KAD NEBŪTŲ JIE TIK VIENKARTINIAI
Dėl teatro ir aplamai dėl sceninio spektaklio išvijoje jau apšėiai piraršyta ir prikaltėta. Tačiau nuolatines ar bent ilgiau trunkančios sceninio gyvenimo realybės kaip nėra, taip nėra.

Čia tik trumpa užuomina noretume atkreipti dėmesį į vieną klišių, kuri trukdo mūsų išvieskajai scenai plačiau, stipriau ir šviesiau atsiskleisti. O jei ne

(Nukelta | 2 psl.)

Nusikalstamas Latvijos rusinimas

Ingridos Levits liudijimas

Red. pastaba: Šis liudijimas buvo įteiktas 8. m. spalio vidury Kopenhagoje posėdžiavusiai Tarptautinei Sacharovo apklausai ir įtrauktas į jos dokumentus. Pati autorė — Ingrida Levits, neseniai išvykusi iš Latvijos, apklausoje nedalyvavo. Liudininė argumentuota kaltina Sov. Sąjungą, sąmoningai vykdančią rusinimo politiką.

Destruktyvi politika

Aš liudysiu, kaip Sov. Sąjunga savo destruktivą politiką palaipsniškai rusina Latvija, kad latvių tauta ateityje sutirtų rusų tautoje.

Tokia destruktivą politika susidaro iš daugelio komponentų. Pirmasis jų chronologiniu atžvilgiu buvo civilių gyventojų deportacijos 1940-41 m. bei pirmame pokario penkmetėje. Didelė dalis išvežtųjų žuvo. Kitas svarbus mīnėtos politikos komponentas — tai abejingumas ir nesirūpinimas natūraliu gyventojų prieaugliu bei tautos išlikimu.

Pats svarbiausias dalykas šiandien — Latvijos rusinimas. Nepažįstantys sąlygų gali manyti, kad rusinimas — tai sovietinės valdžios vykdoma prievarta, įvairiais būdais spaudžiant latvius, kad jie vistų rusais. Bet taip tuo tarpu nėra. Prievartiniai būdai lieka nesėkmingi, kol tauta vieninai laikosi ir gali spaudimui pasipriešinti.

Tuo tarpu rusų imigrantai sistemingai gabenami į Latviją bei kitas Pabaltijo respublikas ir ten įkurdinami. Šiuos ateivius telkia sovietinės įstaigos įvairiose europinėse Rusijos dalyse.

Kadangi mes žinome, jog galutinis tikslas yra sunaikinti latvių tautą, kaip etniškai atskirą vienetą, turime pagrįdą tvirtinti, kad sovietinis režimas nusikalsta genocidui, nors tas genocidas šiuo metu vykdomas, neliejant kraujo.

Kas nors gali paklausti, kaip galima žinoti, koks tas galutinis tikslas, jei šiuo metu pergyvename tik pereinamąjį proceso laikotarpį. Atsakymą duoda Rusijos istorija. Pastaraisiais šimtmečiais keliolika mažų tautų Rusijos kaimynystėje patyrė tą likimą, kuris dabar gresia Pabaltijo tautoms. Perėjimas nuo carizmo į komunistinę šiuo atžvilgiu nieko nepakeitė. Rusiškasis komunizmas išplėtojo visų tautų suliejimo teoriją, kuri naudinga rusinimui pri dengti.

Kitur pasaulyje galime matyti, kad etninių grupių likučiai buvo sutirpinti kitose tautose, pavyzdžiui, indėnai Amerikoje. Tačiau, kaip taisyklė, tokios grupės buvo mažiau civilizautos ir atsilikusios. Tuo tarpu latvių tauta yra gyva ir tokia pat pajėgi, kaip rusų tauta. Jos vienintelė yda yra ta, kad ji — maža tauta.

Aš čia liudysiu, kaip neteisningai rusai elgiasi su latviais. Tačiau noriu pabrėžti, kad nenoriu pasmerkti rusų tautos ar kurstyti ją neapykantą. Tikrasis kaltininkas yra komunistinis režimas,

kuris išnaudoja tautas savo tikslais.

Mano liudijimas liečia Latviją. Tačiau beveik viskas tinka ir Estijai. Tokia pati padėtis iš esmės yra ir Lietuvoje, nors proporcijos ten gali būti kitokios.

Pabaltijo sritis nėra Rusijos dalis

Pabaltijo tautų atveju netenka kalbėti apie etniškai glaudžiai susijusias tautas. Nė viena Pabaltijo tauta — estai, latviai ir lietuviai nėra slavai. Latviai ir lietuviai yra paskutiniai baltų palikuonys. Estai priklauso suomiams-ugrams. Visos trys tautos turi aiškiai pažymėtas etnines ribas, kurias jas skiria viena nuo kitos ir nuo Rusijos. Tos ribos sutampa maždaug su valstybinėmis sienomis, kurios buvo nustatytos taikos sutartimis tarp Rusijos ir Pabaltijo respublikų po pirmojo pasaulinio karo.

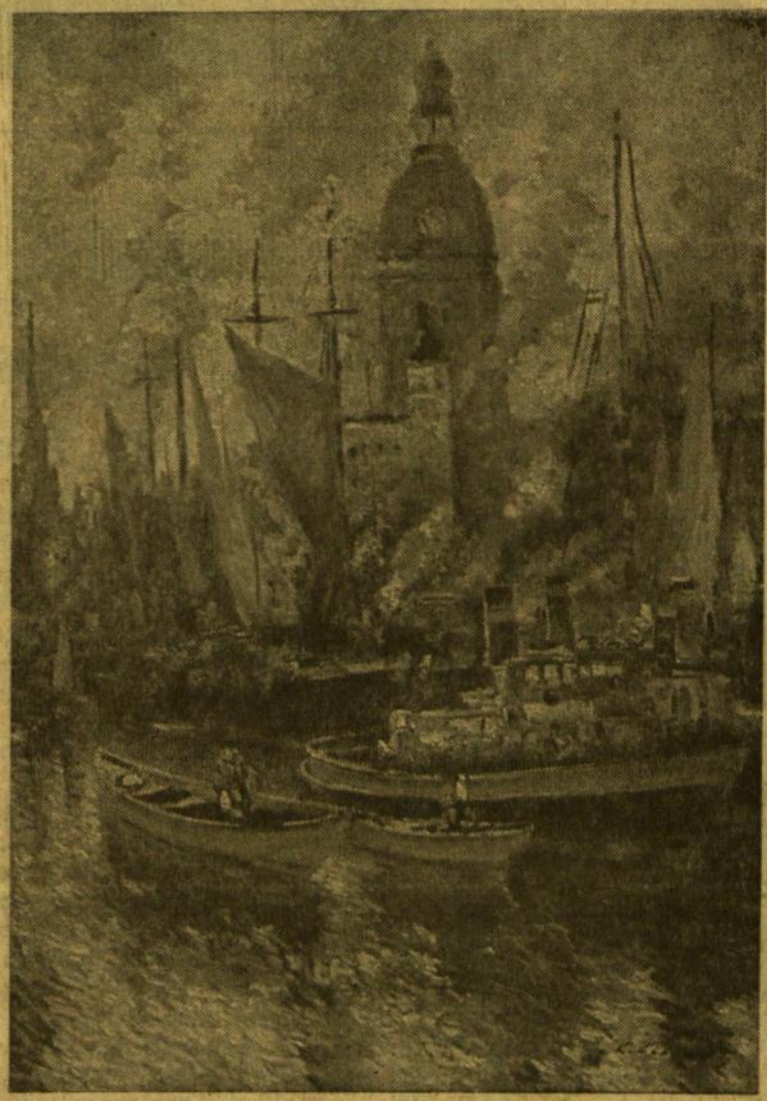
Tačiau Pabaltijo tautos ne tik etniškai skiriasi nuo rusų. Jų istorija ir kultūra taip pat skiriasi. Kartais sakoma, kad Pabaltijo sritis istoriškai priklausanti Rusijai. Toks tvirtinimas išduoda tik faktų nežinojimą. Įvairios Pabaltijo dalys buvo prijungtos prie Rusijos imperijos skirtingais laikais 18-me amžiuje. Tačiau iki paskutiniųjų 19-jo amžiaus dešimtmečių Pabaltijo provincijos vedė savitą administracinę, kultūrinę ir teisinę gyvenimą. Tik 19-jo amžiaus gale Rusijos valdžia pradėjo tvirtai jungti Pabaltijo provincijas su Rusija ir vesti rusinimo politiką. Visos trys Pabaltijo tautos turi savo kalbą ir vartoja lotyniškąjį raidyną. Jos turi savo literatūrą, folklorą ir skirtingą nuo rusiškojo gyvenimo būdą. Tai išugdė jose tvirtą tautinę sąmonę. Estai ir dauguma latvių yra liuteronai, lietuviai ir rytinės Latvijos gyventojai — Romos katalikai. Rusai prieš komunistinio režimo įsigalėjimą buvo graikai stačiatikiai. Pabaltijo tautos visuomet buvo kultūriškai pakrypusios į Vakarų. Vakarų kalbos, literatūra, menas Pabaltijo kraštuose labiau pažįstami ir paplitę, negu Rusijoje.

Kaip vykdomas rusinimas.

Sovietų destruktivios politikos Pabaltijy svarbiausias bruožas šiuo metu — tai rusų ateivių antplūdis.

Per metus vidutiniškai jų atvyksta Latvijon nuo 15 iki 18 tūkstančių, Estijon — nuo 7 iki 10 tūkstančių. Didelėms Vakarų tautoms tokie skaičiai gali atrodyti maži, bet Pabaltijo valstybėms tai labai daug reiškia. Ypač daug rusų ateivių svorį stiprina tokios aplinkybės: 1. imigracija vyksta be palėvos jau 30 metų nuo karo pabaigos. 2. drauge su imigracija vyko latvių ir estų naikinimas deportacijomis ir įvairiais perkėlimais į Aziją. 3. Žalingos demografinės politikos išdavoje išryškėjęs palyginti žemas latvių ir estų gimstamumas.

1959 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenimis, bendramene Latvijos 2.100.000 gyventojų

Ludolfs Liberts (latvis)

Rygos uostas

skaičiuje latviai tesudarė 62 proc., tačiau 1970 m. — tik 56,8 proc. iš 2.400.000 gyventojų.

Estijoje 1959 m. buvo 74,6 proc. iš 1.200.000 Estijos gyventojų, o 1970 m. — tik 68,2 proc. iš 1.400.000 gyventojų. Rusinimo vyksmas ta pačia sparta tęsiasi ir 1970 m.

Rusinimo laipsnį galima nustatyti ir iš penkių didžiųjų Latvijos miestų tautinės sudėties. 1959 m. nelatviai sudarė 55 proc. iš 580.000 Rygos gyventojų. 1974 m. Rygos gyventojų padaugėjo iki 776.000, bet latvių dalis nusmuko iki 37 proc. Antrasis daug didesnis miestas — Daugpilis 1974 m. turėjo 109.000 gyv., iš jų tik 15 proc. latvių. Iš Liepojos 98.000 gyventojų — latvių 42 proc. Maždaug toks pats nuostimtis Ventspilyje. Sename Kuršo centre — Mintaujoje (Jelgavoje) latviai 1974 m. sudarė maždaug 40 proc. Kitais žodžiais, jau visuose savo didesniuose miestuose latviai sudaro tik tai mažumą, o per keletrius ateinančius metus net mažesne miestuose ateiviai sudarys daugumą.

Plataus masto imigraciją įgalina trys sąlygos: 1. parūpinant ateiviams darbą, 2. skiriant butus, 3. telkiant jiems administracinę paramą.

Darbas parūpinamas, steigiant naujas ar plečiant esamas pramonės įmones. Tai daro valstybė, neatsižvelgdama į ūkio sąlygas ar pelningumą, pirmiausia tam, kad sudarytų darbo galimybes ateiviams.

Dėl imigracijos visais pokario metais buvo jaučiama butų stoka. Butų stoka smarkiai paveikė naujų šeimų sudarymą. Užtai smarkiai sumažėjo estų ir latvių gimstamumas. Sparčiai statomi nauji gyvenamieji namai, bet ap-

rūpinimas butais niekad negalėjo patenkinti paklausos. Ateiviams teikiama pirmenybė, skirstant naujus butus ir namus.

Pagaliva nepaskutinėje vietoje — administracinė parama yra užtikrinta, nes visos vadovaujantios vietos priklauso kompartijos nariams, kurie akiai vykdo nurodymus iš Maskvos. Sov. Sąjungos kompartija daugiausia atsako už rusinimo politiką Pabaltijy.

Kasdieninis visuomeninis gyvenimas

Latviai formaliai laikomi gyventojų dauguma ir jų kraštas vadinamas Latvijos TSR, bet iš tikrųjų visos teisės priklauso rusams. Patys rusai yra įsitikinę, kad ateitis Latvijoje jiems priklauso.

Visa valstybinė veikla atliekama rusų kalba, nors joje dalyvauja ir latviai. Rusiškai kalbama Aukščiausios Tarybos posėdžiuose, partijos ir profsąjungų suvažiavimuose, oficialiose šventėse. Įstatymai ruošiami rusiškai ir dažniausiai atsiunčiami iš Maskvos jau paruošti. Įmonės tvarkomos tik tai rusiškai, nors jų vedėjai gali būti rusai ir latviai. Rusų kalba yra privaloma Latvijos mokyklose nuo antrųjų pradinės mokyklos metų ir toliau. Rusų vaikai turi savo mokyklas ir gali, jei nori, mokyti latviškai. Paprastai jiems tai nerūpi. Dažnai mokyklose būna paralelinės klasės — vienos rusų, kitos latvių vaikams. Visose mokyklose bendruose susirinkimuose ar užsiėmimuose vyrauja rusų kalba.

Palyginimai su Vakarais

I Vakarų pramonines šalis taip pat atvyksta svetimšaliai dirbti. Jų įsikūrimas kartais išsukia ne-

malonių reakcijų vietos gyventojų tarpe. Tačiau Vakarų emigrantai ir svetimšaliai, plūstantys į Pabaltijo valstybes, yra dvi emigrantų rūšys, kurių negalima lyginti dėl keleto svarbių aplinkybių:

1. Ateivių antplūdis Pabaltijy yra daug gausesnis ir smarkiai auga.

2. Vakarų emigrantai atvyksta iš įvairių kraštų ir kultūrų, todėl jų buvimas nėra engėjiško pobūdžio, kaip Pabaltijo valstybėse, kur iš tikrųjų visi ateiviai — rusai ar bent rusiško gyvenimo būdo adeptai.

3. Vakaruose emigrantai stengiasi prisitaikyti prie gyvenamojo krašto sąlygų ir išmokyti jo kalbą. Pabaltijo valstybėse ateiviai mėgina jėga primesti vietos gyventojams savo kalbą, kultūrą ir gyvenimo būdą.

4. Vakaruose ateiviai, tik pasidareję gyvenamojo krašto piliečiais, išgiję jo pilietybę, gali aktyviai dalyvauti krašto politiniame gyvenime. Pabaltijo valstybėse ateiviai turi visas teises nuo pirmųjų žingsnių, jie dažnai skiriami į aukštas politines ar ekonominės vietos sekančią dieną po atvykimo. Tai yra todėl, kad iš tikrųjų jie paskiriami Maskvoje, nors formaliai paskyrimai atliekami Rygoje.

5. Didžiausias ir esminis skirtumas yra tas, kad Vakarų šalys yra nepriklausomos ir priima emigrantus savo pačių reikalams. Tuo tarpu Pabaltijo valstybės to negali daryti, jos verčiamos paklusti Maskvoje daromiems sprendimams.

Pabaltijo tautų rusinimas — tarptautinė problema

Rusinimą vadinu genocidu be kraujo praliejimo. Deja, tarptautiniai susitarimai dėl genocido neliečia tokios rūšies nusikaltimo.

Keletas tarptautinių susitarimų numato priemones apsaugoti ir globoti etnines mažumas, turinčias kitos valstybės pilietybę. Tokia globa vienokiu ar kitokiu būdu teikiama, pavyzdžiui, tirolečiams Italijoje, jugoslavams Austrijoje, italams Jugoslavijoje, švedams Suomijoje ir taip toliau. Šitos etninės mažumos nebus sunaikintos etninės daugumos antplūdžio jų teritorijoje. Panašius principus gerbia ir kitos valstybės, nors ir nebedamos tiesiogiai saistomos kokių nors susitarimų ar elgesio normų. Šiuo požiūriu tiesiog neįmanoma išaiškinti, kodėlgi Maskvai paliktos laisvos rankos kolonizuoti Pabaltijo valstybes.

Jungtinių Tautų Visumos susirinkimas ir kitos jai priklausančios organizacijos yra priėmusios keletą rezoliucijų, liečiančių kolonijų panaikinimą, smerkiančių kolonijinių valstybių mėginimus siūsti naujakurius į kolonijas, siekiant pakeisti krašto gyventojų sudėtį. Antai prieš kelierius metus tokia rezoliucija buvo priimta Portugalijos atžvilgiu, Pietų Afrika įspėta nekolonizuoti Namibijos, nerusiškas Konstitucines respublikas?

Sovietų Sąjunga vykdo genocidą be kraujo praliejimo, skelb-

(Nukelta | 3 psl.)

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

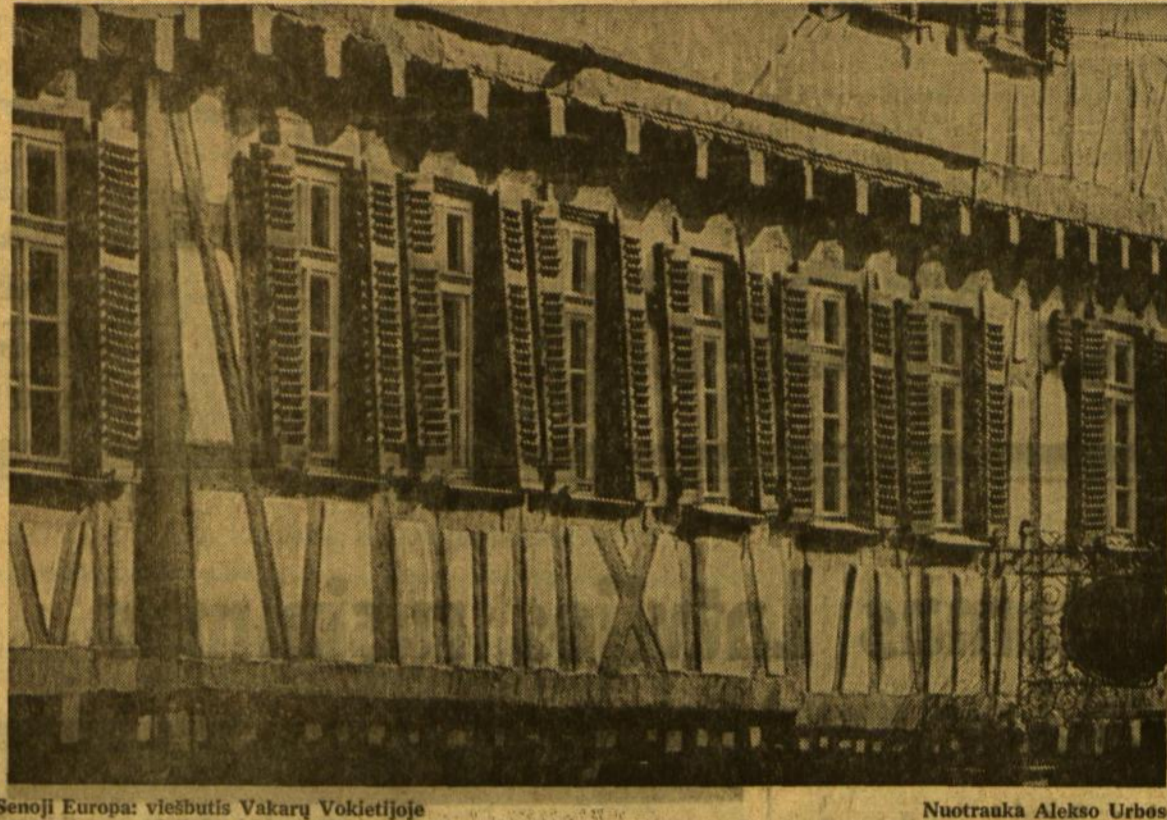
geležinė, tai bent medinė, bet nepajudinama reikalo supratiman uždanga.

Reikėtų tad pagalvoti: ar spektaklių vienkartinumas nėra tik pati didžioji kliūtis mūsų teatrinio gyvenimo klestėjimui? Juk realybė yra tokia, kad vien operos ar operetės pastatymai yra reikalingi bent kelių spektaklių. Tuo tarpu visi kitiokie inscenizavimai — ar tai būtų dramos, ar baletas — beveik kaip taisyklė turi pasitenkinti vienu vieninteliu vakaru. Tokios situacijos ar gali režišierius ir visas kolektyvas savaitę savaitės ir mėnesius dirbti, aukoti laisvalaikio ir stengtis iš paskutiniųjų, kad tik spektaklis būtų žerintis ir aukšto lygio vienam vienam kartui.

Tačiau ir šitokiose vienkartinumo sąlygose pasitaiko neįtikėtinais kūrinių ir gerų sceninio darbo vakarų. Kur, kur, bent jau Chicagoje tokiems keliems vakarams publikos, atrodo, turėtų užtekti. Pagaliau gero vaidinimo žiūrėti ir gražaus žodžio klausytis, lygiai kaip geros muzikos, galima savo dvasios naudai net kelis kartus. Ir jeigu šitai mūsų būtyje įprasta ir jeigu kiekvienas geresnis pastatymas, be kelių spektaklių savo kolonijoje, būtų dar pakviestas ir į kitas kolonijas paviešnagėti, tur būt, visas mūsų teatrinis gyvenimas savaičiai suklestėtų.

Ilustracijai, analogijai bei sugestijai pora faktų vien iš praėjusio savaitgalio Chicagoje, Sibiro kalnėnės E. Jučiūtės pagerbime ir jai premijos už knygą "Pėdos mirties zonoje" įteikime Dariaus Lapinsko buvo inscenizacijos ištraukos iš Antano Rūko poezijos knygos "Mano tautos istorija". Tokie poezijos inscenizavimai vis pasaulio kultūriniam gyvenime šandien yra plačiai naudojami ir publikos labai mėgtami. Mūsųose šis Dariaus Lapinsko užmojis taipgi buvo labai kūrybingai įkūnytas, patriotinė spektaklio tema publikos buvo nuosirdžiai išgyventa, grožėtasi jos vizualiniu, žodiniu, muzikiniu, kristaliniu aiškniu, bet ir moderniu apipavidalimu. Tai kompozitoriaus, pastatymo vadovo ir režisieriaus Dariaus Lapinsko, aktorių — Lai-mos Rastenytės, Stasės Kielaitės, Jono Kelečiaus, dailininkės Zitės Sodeikienės ir kitų talkininkų įtempio ir sunkaus darbo vaisius. Lietuvos žemės istorija prabėgo ir praskambėjo prieš žiūrovo akis ir ausis nuo priešistorinio ledyno laikotarpio, per karaliaus Mindaugo ir didžiųjų kunigaikščių, sukilimų, baudžiavų ir laisvės metų epochas iki pat šių dienų ryžto ir vilčių. Bet tai sublizgėjo tik viena vienintelė vakara; ir viskas užgeso, lyg nieko nebūta. O kodėl tokio šviežio ir tokio ryškaus spektaklio, savo tema priglauto prie mūsų laisvės siekio, nepakartoti Vasario 16-tos minėjime, kad ir Marijos mokyklos salėje. Paprastai ten vis metai po metų ta proga matome arba vieną ar kitą chorą, arba vieną ar kitą šokių grupę. Tokiam įprastam ratui sukantis, mūsų didžiosios šventės minėjimai įgauna trafaretinį pobūdį, neparodė šviežesnio ir kūrybingesnio polėkio ir pradeda visiškos programos prasmę nusibosti. Inscentizuoja "Mano tautos istorija" būtų čia šviežio ir gaivaus vejo pūstelėjimas ir bent moralinis atlyginimas puikaus spektaklio įkūnytojams.

Panašia prasme ne vienkartinio, bet kelių vakarų vertas ir praėjusi savaitgalį jaunimo centro vakarėnis programoje regėtas Jaunučio Puodžiūno choreografuotas, jo paties, Violetos Karo-

Senoji Europos viešbutis Vakarų Vokietijoje

Nuotrauka Alekso Urbos

Encyclopedia Lituanica bus baigta 1976 metais

Pokalbis su jos lei dėju Juozu Kapočium

Išėjvijos kultūros istorijoje pasiliks daug nusipelnusių lietuvių neišdylančiam sąrašui. Tarp jų bus ir Lietuvių Enciklopedijos leidėjas Juozas Kapočius. Nors darbu įtampos gero-kai išvargintas, bet jis tebėra ir dabar labai paslankus. Buvo atvykęs į Chicago Altos suvažiavimės proga. Susitikome su juo posėdžių pertraukos metu Piek-Congress viešbuty. Pasidžiaugė, kad jau gruodžio mėnesį bus baigtas paruošti penktasis Encyclo-pedia Lituanica tomas. Jį baigia ruošti prof. S. Sužiedėlis, prof. A. Kučas, talkinami Ritos Kapočūtės ir Mykolo Drugos. Ateinančiais 1976 metais jau tikimasi balandžio mėnesį išleisti penktą tomą, o metų pabaigoje baigti ir visos tos šešių tomų enciklopedijos leidimą.

— Kaip jums vyksta subalansuoti finansus? — Vienos mūsų angliškiosios enciklopedijos taip ir nebūtų įmanoma išvežti. Per mažas tiražas. Tik apie 2500. Tačiau išleista Lietuvių Enciklopedija ir kitos knygos sudarė finansinį pagrindą ir šiai angliškaei leidžiamai. Dabar jau per 200 amerikiečių institucijų prenumeruoja anglišką mūsų enciklopediją. Kai bus užbaigtas išleidimas, žada ir kitos įsijungti. Reikėtų daugiau garsinimo. Pvz. atvykęs į Chicago ir idėjas porą pranešimų į laikraštį, susilaukia, kad net 10 naujų mūsų angliš-

saitės ir visos studijos sušoktas lietuviškasis baletas "Pasimaty-mas". Tai irgi sunkaus ir ilgo darbo reikalaujantis spektaklis. Ir negi tik vienam vieninteliu vakarui?

To paties savaitgalio kita Jaunimo centro naujiena — Teresės ir Jono Bogutų ir jų talkininkų susuktas filmas, rodantis Simo Kudirkos sutikimą Chicagoje. Tai dviejų valandų įvykiais, pokalbiais ir veidais mirgantis, žurnalistinio — dokumentinio pobūdžio videotape filmas, kuriam vieno premjerinio vakaro taipgi toli gražu neturėtų užtekti; žinoma, dar kiek jį pakoregavus ir apsidraudus nuo techniškių sutrikimų.

Žodžiu, bandykime prasilaužti pro spektaklių vienkartinumo uždangą, kad ypač mūsų teatrinis gyvenimas, pajutęs dažniau gyvų žmonių karštas širdis, pats iš savo negalavimų pagytų ir visų pločiu šoktelėtų pirmyn.

kose enciklopedijos prenumeratorių atsirado, ir vis močiūtės, kurios užsakė tą enciklopediją savo vaikeliams. Jos susirūpinusios lietuvišką mintį perduoti būsimoms savųjų kartoms, o ši enciklopedija tam labai tinkama.

Kai baigsime spausdinti, planuoju išsiųsti pasiūlymą maždaug 10,000 bibliotekų. Betgi toks užmojis pareikalaua nemažai dolerių. Vien paštas kiek kainuoja. Bostone vietinės organizacijos yra amerikiečių laikraščių redakcijoms įteikusios Encyclopedia Lituanica, ir dabar tuose laikraščiuose klaidų, rašant apie Lietuvą, kur kas mažiau bespasitaiko.

— Ar paskutinis tomas juo nors skirsis nuo kitų? — Skirsis. Jame bus temų indeksas, papildymai, patikslinimai, enciklopedijos bendradarbių sąrašas ir šiek tiek informa-

Juozas Kapočius

cijų apie juos. Jau dabar šį tomą rengia prof. S. Sužiedėlis su prof. A. Vasaičiu.

— Kaip pasisekė su lietuviškiosios enciklopedijos paskleidimu? — Turėjau sunkią širdies ataką. Po keturių dienų vėl antra ištikio ligoninėje. Pasveikau, bet po dvejų metų vėl širdies ataka. Bet jau dabar — praslinko dveji metai — ir nesikartoja, ramu. Galia pilnai dirbti. Ma-

— Neblogai. Išėjo apie 4,500 komplektų. Dar yra likę gal koks 30 komplektų, yra galimybė įsigyti. Visi 36 tomai kainuoja 299 dol.

— Ką planuojate, kai baigsite su Encyclopedia Lituanica? — Nesu linkęs pasitraukt užvaut. Modernizuoju spaustuvę. Paakeičiau vieną raidžių rinkimo mašiną, dvi spausdinimo. Būsiu daug pajėgesnis kitiems darbams. Bet jau bijau imtis kokių serijinių leidinių. Teks daugiau atsiduoti vienkartinams leidiniams.

— Dabar dirbame prie Alanto novelių rinkinio. Spausdinsime Dovydeno Brolius Domeikas anglų kalba. Išvertė Milton Stark. Lelsime Mažosios Lietuvos Studia Lituanica Nr. 3; dokumentuotą penkių autorių veikalą, rodantį Klaipėdos krašto lietuviškumą. Veikale dr. P. Reklaitis kalba, remdamasis dokumentais ir žemėlapiais; J. Gimbutas remiasi statyba ir architektūra, A. Budreckas panaudoja senuosius kariuomenės sąrašus (turėjome net įsigyti specialius ženklus su akcentais šiai studijai), V. Peteraitis panaudoja vietovardžius. Turime taip pat ir J. Stiklioriaus straipsnį.

— Tai išsilaugino sau ir tal-kininke — Rita? — Jei ne ta mano duklė, būčiau žuvęs. Ji viską tvarko, redaguoja, kalbą išlygina — ir enciklopedijos, talkina ir administracijoje. Jei ne ji, nežinau, ar būtų Encyclopedia Lituanica išleista.

— Kai ji tokia šauni mergaitė, ar nepagrobis nuo jūsų koks taurus jaunikaitis? — Nesiskubina. Ačiū Dievui, ji nusistačiusi už kitataučio netekėti.

— Girdėjome, kad turėjote rūpesčių su sveikata, ar tai nesutrūkdavo jūsų užmojų? — Turėjau sunkią širdies ataką. Po keturių dienų vėl antra ištikio ligoninėje. Pasveikau, bet po dvejų metų vėl širdies ataka. Bet jau dabar — praslinko dveji metai — ir nesikartoja, ramu. Galia pilnai dirbti. Ma-

profesorai, žymių universitetų dėstytojai, savo srities specialistai. LITUANUS administruoja Jonas Kučas, nepaprasto pasiaukojimo žmogus, viską atiduodąs LITUANUS egzistencijai užtikrinti.

LITUANUS: 80 psl. knyga, pasirodanti kas 3 mėn., užpildoma žymių mokslo ir kultūros atstovų, svari, mokslinė, kultūrinė istorinių įvykių sklaida šių dienų pasaulinės perspektyvos šviesoje. Pasauliui pristatoma Lietuvos laisvės byla tarptautinės situacijos raidoje. Ir tai atlieka ne eiliniai propagandistai, ne politiniai pragmatistai, bet rimti mokslininkai, pasireiškę kultūrininkai.

Kaip tik dabar paskelbtame LITUANUS vajas atsišaukime redaktorius dr. A. Klimas rašo: "LITUANUS pasiekia daug bibliotekų. Jo medžiaga plačiai naudojasi mokslininkai, žurnalistai ir kiti, kurie interesuojasi bet kokiomis žiniomis apie Lietuvą". Nenuostabu, nes LITUANUS yra vienintelis forumas iškelti mūsų kultūrai, vienintelis šviesus langas, atgręžtas į plačiąją tarptautinės politikos ir kultūros areną, vienintelė tribūna iš kurios mūsų žodis, mūsų problema, mūsų gyvas valstybingumo idealas sklinda į kitas tautas ir kultūras, įtaigoja kitus žmones, įveda mūsų tautinės politikos klausimus į didžiųjų val-

stų, Dievo skirta, kad pabaigčiau enciklopediją. Dabar galiu jau drąsiai sakyti, kad jeigu kas ir įvyktų — Rita pabaigs. Šiaip, jaučiuosi gerai, tik darbo daugoka, tokio techniško. Trūksta personalo spaustuvėje. Tai mane pririša, negaliu pavažinėti, o kelionės pakeltų enciklopedijos tiražą.

— Vis dėlto jūs daug ir pasiekėte... — Per 25 metus išleidau 72 knygas.

— Tai būtų sukaktis. Sveikiname... Beje, o ar gaunate En-

cyclopedia Lituanica užsakymų iš Lietuvos?

— Užsakė 8 egzempliorius. Čia galiu pasakyti, ką man pasakojo vienas grįžęs iš kelionės į Lietuvą. Susitiko ten su grupe jaunimo. Jie klausinėjo apie Amerikos lietuvius. Iš pakalbio paaiškėjo, kad jie nežinojo nei apie Viiką, nei apie Altą, bet žinojo, kad yra Kapočius, enciklopedijos leidėjas. Ir tai man duoda daug sustiprinimo užmojuje baigti enciklopedijos leidimą.

Taip pasakojo Juozas Kapočius, ir jo lūpomis perbėgo jam įprasta saulėta šysena.

J. Pr.

DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKTŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford)
Prima ligonius pagal susitarimą.
Medical Building) Tel. LU 5-6446
Jei neatliepia, skambinti 374-5012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Ave.
Val. pirm., antr., ketvirt., 6 iki 7:30 val. vakaro.
Seštad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą
Ofiso tel. WA 5-2670
Rezid. tel. Walthrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 6 popiet.
antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-3400
Val. pagal susitarimą; pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rezid. tel. — GI 8-6873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
3132 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-3220
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKSIA
VAIKŲ LIGOS
2636 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7378
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS
489-4441 — LO 1-4605
Jei neatliepia 561-1070
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai: 1002 No. Western Avenue
3214 No. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus

Tel. ofiso ir buto OLYMPIC 2-4359
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvius gydytojas)
3925 West 39th Street
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-3 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KŪDINIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryt. iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1106
Rezid. telef. 389-2916.

Ofiso HE 4-1518. Rez. PR 8-6960
DR. J. MESKASKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., klanpas)
Val. pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. 778-6565
DR. VIDAS J. NEMICKAS
SIRDIES IR VIDAUS LIGOS
2454 W. 71 Street
Valandos pagal susitarimą

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKTŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEŠKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko aktyvius "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta ned.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5541

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Rezidencijos telef. GE 6-0511
Valandos: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1 iki 3 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai: ir rez. 2653 W. 69th St.
Tel. Prospect 8-1233.
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 3 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antrad. ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — tik anksto susitarus

Tel. Ofiso PR 6-6456
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Pr. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 586-3166; namų 626-4856
DR. PETRAS ŽLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Avenue
Val. pirm. antr., ketv. 1-6 ir 6-8 penktad. 2-5 šeštad. pagal susitarimą

LITUANUS

Reikia nedaug, tačiau būtina reikia

Ar reikia aiškinti, kas yra Lituanus? Nerelkia. Ar reikia priminti, kad Lituanus eina jau 21 metus? Nerelkia. Ar reikia dėstyti, ką Lituanus rašo, kas jame bendradarbiauja, kokie jo tikslai etc.? Ne, nerelkia. Viską žinome, viską svarstėme, viską daug kartų girdėjome. Tai ko reikia? Sakykite, ko reikia, kad LITUANUS skaitytojai didėtų, ne mažėtų? Ko reikia, kad LITUANUS turėtų tvirtą finansinį pagrindą? Ko reikia, kad jis pasiektų kuo platesnes universitetinių bibliotekų, skaityklų, profesorų, komentatorių, studentų ir kitų skaitytojų mases. Ko reikia, kad LITUANUS žurnalas būtų žinomas kiekvienam lietuvių kilmės intelektualui, studentui, mokslo ir kultūros darbuotojui?

Dažnas tars — reikia daug. O iš tiesų reikia labai nedaug! Reikia: prenumeratos ir gero žodžio. Prenumeratos — sau, o gero žodžio — kitam (kad ir šis taptų LITUANUS prenumeratoriumi). Kas supranta propagandos reikšmę šiandieniniame pasaulyje, tas supranta, kad prenumerata ir geras žodis nėra per sunki sąlyga. Prieš 10 ar daugiau metų buvo prikiama LITUANUI silpnas redagavimas, sąjuras bendradarbių tinklas, stoka organizacinės iniciatyvos etc. Dabar viso to nebėra. LITUANUS leidžiamas specialaus Fondo, kurį globoja Lietuvių Bendruomenė. Žurnalą redaguoja redakcinis kolektyvas: J. Račkuskas, A. Klimas, T. Remekis, B. Vaškėlis —daktarai,

Perskaite "Draugą", duokite jį kitiems.

Ježis Andžejevskis: nuo „Pelenų“ iki „Apeliacijos“

Vienas vilnietis literatas pasakojo, kad jam dažnai sapnuoja ši ypatinga biblioteka. Jos lentynose mįgla stilių ir pažiūrų įvairybė. Jonas Aistis ten šliejasi prie Pietario „Algimanto“, Aleksandras Solženicinas diskutuoja su Samueliu Becketu, Bernardas Brazdžionis lygina gaidas su Josifu Brodskiu, Albertas Camus šnekučiuojasi su Guenteriu Grasu, ir Ignazio Silone dalijasi patirtimi su Leszku Kolakowskiumi. Vilnietis literatas žengia ton bibliotekon, bet jį sustabdo sargybiniai ir šautuvų vamzdžiais bakstelėję didžiulę spyną ant durų su užrašu „CENZŪRA“... Sapnas baigiasi, bet ir pabudus, uždraustųjų knygų biblioteka lieka jam uždara.

Tai ypatingai bibliotekai priklauso ir dauguma lenkų rašytojų Ježio Andžejevskio raštų. Jo pavardė prieš dvidešimt metų buvo dažnai linksniuojama Lietuvos spaudoje. Jo apysaka „Pelenai ir deimantas“ buvo statoma pavyzdžiu lietuvių rašytojams, kaip reikia tinkamai atmegzti painius ir sudėtingus „klasines kovas prieštaravimus“. Tačiau po 1957-ųjų metų Andžejevskis pavardę pradingo iš laikraščių ir žurnalų. Ar jis neberašo? Ar jo raštų kokybė nusmuko? O gal šio kitur pakastas: politinių išskaičiavimų kapinėse?

Ježio Andžejevskio stiliuje ir idėjų įvairavime atsispindi jo kartos lenkų intelektualų likimo vinigra. Prieš karą jis buvo vadinas „katalikų rašytoju“ ir girtas kaip „lenkų Mauriacas“. Hitlerinės okupacijos metu jis giliai nusivylė liberaline demokratija ir palinko į komunizmą. O 1957-aisiais metais jis atstojo iš komunistų partijos, protestuodamas prieš naujus Gomuļkos varžtus ir cenzūros sugrąžinimą.

Tais pat 1957-aisiais metais pasirodė jo alegorinis romanas „Tamsa gaubia žemę“. Paviršiuje jis vaizduoja Ispaniją penkio-šimtmetyje, bet lenkų skaitytojai jame bematant žiūrėjo Stalino laikmečio ir totalitarinių politinių sistemų alegoriją. Inkvizitorius Torkvemada sukuria cinizmo ir prisitaikėlikumo karalystę. Mirties patale, jis pripažįsta savo fanatiškam mokiniai ir garbintojai, kad ir jį patį kankino abejones savo sistemos neklaidingumu. Vos jam mirus, jo mokynys paniekina jo lavoną. Šią paskutinę romano sceną skaitančiųjų ausyse dar tebebeidėjo Kruščiovo kalba 1956-ųjų metų vasario mėnesį, tarybinės partijos dvidešimtajame kongrese, kuriame jis pasmerkė Staliną ir jo nusikaltimus...

Andžejevskio romane apie inkvizitorius Torkvemadą drauge galima įžvelgti ir atsakymą į Dostojevskio „Didįjį inkvizitorius“, ir rusų rašytojo kūrinio patrodiją. Abu inkvizitoriai stengiasi „išganyti“ žmones, juos „patobulinti“, padaryti juos laimingais, nepaisydami jų pačių norų. Bet Kristus nepabučiuoja Andžejevskio inkvizitoriaus. Torkvemados ir jo pasekėjų sukurtą teroro karalystę gaubia tamsa ir bergždumas. Pabaigoje inkvizitorius pripažįsta, kad ne tik jo priemonės buvo klaidingos, bet ir patsai baigminis tikslas pasirodė esąs melagingas.

Dabarties problemas istorijos skraiste Andžejevskis apgaubė ir savo romane „Rojaus vartai“, pasirodžiusiame 1960-aisiais metais. Tryliktojo šimtmečio vaikų kryžiaus karo fone čia vėl gilde-namos fanatiško tikėjimo ir jaunatviško idealizmo pavojų temos. Autorius pasiekia ypatingo vit-

tuoziskumo: visas romanas susideda iš dviejų sakinių, kurių antrasis teturi keturis žodžius.

Sekandame savo romane, „Jis atsuoluoja per kalnus“, išleista 1963-aisiais metais, Andžejevskis taikiniu pasirinko Vakarų kultūros madas. Jo vyriausiam veikėjui kritikai žiūrėjo Pablo Picasso karikatūra, nupiešta pikasišku šmaikštumu.

Kai 1968-aisiais metais buvo sužlugdytas Cekoslovakijos „socializmas žmogiškuoju veidu“, kaip ir 1956-ųjų metų „lenkiškas spalis“, Andžejevskis buvo vienas iš nedaugelio lenkų rašytojų, kurie išdrįso pasmerkti agresiją prieš Cekoslovakiją. Tais pat metais jis parašė naują apysaką vardu „Apeliacija“, kurios veiksmas vyksta šių dienų Lenkijoje. Šią apysaką partija uždraudė išleisti Andžejevskio tėvynėje, bet užsienyje ji pasirodė prancūzų, vokiečių, anglų ir kitomis kalbomis. Prieš Andžejevskį stojosi nauja kryžkelė.

Kai Andžejevskis laikėsi partijos linijos, kaip romane „Pelenai ir deimantas“, jis buvo laikomas lenkų literatūros žvaigžde. Kol jis dangstė savo vėlesnius romanus istoriniais rūbais, juos dar tebespausdino, nežiūrint jų idėjų „pavojingumo“. Bet kai savo 1968-ųjų metų apysakoje „Apeliacija“ jis pavaizdavo dabartinę Lenkiją be skraistės, partija uždraudė ją išleisti Lenkijoje.

Apysakos vyriausias veikėjas Marianas Konieczny siunčia apeliaciją Lenkų Sąjungaos Darbininkų Partijos Generaliniam Sekretoriui. Jo adresas žinomas visiems varšuviečiams — pastatas Jeruzalės alėjos ir Naujojo Pasaulio gatvės sankryžoje prie pat Trijų Kryžių aikštės. Daugeliui lenkų šis pastatas yra jų višatos centras, jų likimų versmė. Marianui Konieczny jis virsta neprieinama vilties citadele, panašiai į Franzo Kafkos Pili to paties vardo romane.

Kuo gi Marianas Konieczny nusikalto? Jis savaime kaltas, nes jis gimė maždaug 1925-aisiais metais Lenkijos šiaurės rytu pasienio srityje. Jis buvo areštuotas tris sykius. Pirmąjį sykį, kai jam tebuvo septyniolika metų, jį suėmė Gestapas už jo vyresnįjiam broliui priklausiusių ginklų paslėpimą. Vokietčiai tris mėnesius daužė jo kojas, atgaivindami jį šaltu vandeniu ir vėl pradėdami iš naujo.

Lenkų saugumo policija areštavo Konieczny už „revoliucinio

budrumo stoką“. Jis buvo piliečių milicijos punkto komendantu. Jo sugyventinė, su kuria jis norėjo tuoktis, turėjo kelis brolius, kurie buvo kažkur pradingę iš namų. Belikviduojant lenkų antikomunistinių partizanų būrį, vienas jų buvo netikėtai sučiuptas su ginklu rankoje. Tardymo metu, saugumo leitenantas įtikino Konieczny, kad „objektyviosios tiesos“ ir savo paties labui, jis turėtų apkalinti savo merginą, jog ji palaikiusi ryšius su savo broliais. Konieczny pasirašė tą melagingą pareiškimą, nes to reikalavusios „klasių kovos sąlygos“, ir už tai buvo pasodintas dviem su puse metų į kalėjimą. Už groty jįsai suorganizavo marksistinių studijų ratelį ir apskirėte džio-va.

Trečiąjį sykį Konieczny buvo areštuotas, būdamas sandelininku valstybiniame žemės ūkio kooperatyve. Didžiulis kooperatyvas neturėjo platforminių svarstyklių, ir pristatomojo pašaro svorį reikėdavo nustatyti iš akies. Kai valstybiniai arkliai ir karvės pradėjo liesėti ir dvesti, Konieczny buvo suimtas. Jį paleido po mėnesio ir paskelbė nekaltu, tačiau kalėjime jįsai susirgo persekiojimo manija, kuri jį pagaliau nuvedė į psichiatrinę kliniką.

Klinikoje Konieczny jaučiasi be perstojo persekiojamas. Jįsai įsitikinęs, kad prieš elektroniškai smegenys pasiuntė tūkstančius agentų, kurie jį stebi, mėgdžioja jo judesius ir neduoda jam nei akimirksnio ramybės. Ir todėl jis rašo laiška apeliacija Partijos Generaliniam Sekretoriui. Jis tvirtina, kad jis yra nekaltas, ir jis tebetiki, kad kažkur padangėse yra Teisybė — ir dieviškoji, ir komunistiškoji. Marianas Konieczny tvirtai tiki į abidvi. Ir jis baigia savo apeliacija šiais žodžiais:

„Ačiū Tau, Visagalis Dieve, už mano maldų išklaušymą ir ačiū tau, Pilieti Pirmasai Sekretoriui. Aš tau dėkoju iš pačios širdies ir iškilmingai pažadu, kad aš visomis jėgomis stengsiuos nesavavandžiškai ir veiksmingai tarnauti Liaudies Lenkijai ir Naujajai Santvarkai, ir teišsipildo tai vardan Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios, Amen.“

Konieczny grįstant pamišimo dugnanį, jo samonę dar sykį perskrodžia aiškumo žaibas — jis praregi savo nevilį ir visuotina neteisybę:

„Aš klausiu tų: ką gali liaudis ir valstybė padaryti, jei vir-

šūnėse nėra teisingų žmonių, jei valdžia biesų rankose, kurie sako tautai: 'Mes iš jūsų padarysim angelus', bet taip elgiasi ir taip spaudžia žmones, kad iš viso to teišėina bieso viralas? Kur pagalba, kur išganymas? Šauktis pagalbos beprasmiška — niekas neišgirs, ir net jei kas išgirs — nesupras...“

Kai kurie kritikai, nagrinėdami ankstesniąsias Ježio Andžejevskio knygas, minėjo ironijos perteklių ir spėliojo, kad jis pateksias į akligatvį. Ironija persunkia ir „Apeliacija“, bet ją atmiešia autoriaus atjautimas, vyriausiojo veikėjo dilemos supratimas. Andžejevskis pasakoja Mariano Koniecznio likimą ramiu, pilkoku, beveik biurokratišku balsu, primenančiu Franzo Kafkos stilių, kuris dar labiau išryškina turinio tragizmą. „Apeliacijos“ psichiatrinė ligoninė, kaip ir Solženicino „Vėžio palata“, virsta esminiu Rytų Europos įvaizdžiu.

(Dalis šio straipsnio buvo perduota Lietuvon „Laisvės radijo“ bangomis.)

K.Ž.

GLIAUDOS NOVELĖ RUSISKAI

Jurgio Gliaudos novelė „Uraganas“ išspausdino išelvių rusų leidžiamas laikraštis „Novoje Russkoje Slovo“ (1975.X.2). Novelėje pavaizduota sunki šeimos tragedija: perskyros. Vyras stebisi, kodėl jo žmona prisiplakė prie liguisto bedarblio, menkesnio už jį. Apsirūpinęs revolveriu vyksta prie jų namų. Atranda abudu. Bet tuo metu atūžia siaubingas uraganas. Vyras skuba perspėti ir net griebia gelbėti anų kūdikį. Uragano verčiama troba jį sutraiško. Išlikusieji gyvi prataria: „Perspėdamas, jis mus išgelbėjo“.

Novelėje išryškina sutrusios šeimos tragedija ir artimo meilės pergale prieš kerštą.

NAUJA KOLORATORINIO SOPRANO SVAIGZDĖ LIETUVOJE

Vilniaus spaudoje šiuo metu džiaugiamasi, kad neseniai Tbilisyje (Gruzijoje) įvykusiame M. Glinkos vardo visos Sovietų Sąjungos vokalistų konkurse pirmąją vietą laimėjo lietuvaitė Aušra Stasiūnaitė. Konkurse varžėsi 127 jauni dainininkai iš visos Sovietų Sąjungos. Aušra Stasiūnaitė yra jauna Lietuvos konservatorijos auklėtinė, jau plačiai koncertavusi ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Kaip spaudoje rašoma, Tbilisyje įvykusiame konkurse Aušra Stasiūnaitė išsiskyrė ne tik savo balsu, bet ir originalesne ir šviežesne programa.

MIRĖ NOBELIO LAUREATAS

Gustav Hertz, 88 m., Nobelio laureatas, fizikos profesorius, mirė Berlyne.

Anderseno pasakų undinė (skulptūra Edwardo Erickseno) prie Kopenhagos uosto, Danijoje

Pranas Visvydas

KRIAUKLĖJ MIEGOJO TAVO SIELA

Kriauklėj miegojo tavo siela.
Aš tai gerai žinojau.
Ant mėlynų blakstienų
kratant Zefyras grojo.

Tu sapnavai saulėtą jūrą
ir brendantį fiordo molą,
už vėpūtės žuvėdrų būrį
ir šviesų laivo suolą.

Ant suolo anuomet sėdėjai —
lengva, laisva, laiminga.
Plaukuose švietė orchidėjos,
ir jūroje — flamingai.

Miegojo labirinte mūsų meilė.
Aš tai gerai žinojau.
Staiga man pasidarė gaila,
jog vėl ateis rytojus...

Ir tu paliksi ir keliausi
[savo kasdieninį rojų,
palikusi ant denio kriauklę.
Aš tai gerai žinojau.

PASKUTINIS SOKIS

R. B.

Dar palūckė!
Dar žodį teisk išgirsti.
Gal paskutinį? Būseną tavoji
man primena regėtą sapną —
Zaibakalnyje? Ar Berlyne?
O gal vėliau — už vandensnyo?
Mergaitės šoko blezdینگėle.
Tarp jų ir pasakų Pelenė.
Aplinkui ponios, palydovai

NEDAUG, TAČIAU BŪTINAI REIKIA NUSIKALSTAMAS LATVIJOS RUSINIMAS

(Atkelta iš 1 psl.)

(Atkelta iš 2 psl.)
tybių interesų sfera. Tai svarbu. Tai daugiau, negu svarbu. Tai aksioma mūsų laisvės kovoje. Visai pagrįstai tame pačiame atšaukime taip rašo Simas Kudirkas: „Remdami LITUANUS, remiame ir Lietuvos laisvės darbą, remiame mūsų brolių Lietuvoje daromas pastangas laisvei atgauti“.

LITUANUS mūsų bylą pristato svetimtaučiams, ypač amerikiečiams, ne pigia dienos kalba, ne įprastu politiniu žargonu. Faktas. Pristato moksliskai, pagrįstai, ramiu akademišku tonu, visiems žmonėms suprantama bendrojo žmoniškumo kalba, humanizmo plotmėje, laisvės visai žmonijai, taigi ir mums, šūkiu. Faktas. Gal daug kas norėtų, kad mes užmigtume ir sustingtume saldaus nieko neveikimo miegu, kad mūsų balso nebesigirdėtų, kad mūsų veido nebesimatytų. LITUANUS budi ir saugo, kad taip neatstiktų, LITUANUS žadina, drąsina, įrodo, polemizuoja ir analizuoja; LITUANUS rauna piktžoles nuo laisvos atelieties kelio, rodo mūsų tautinį bei kultūrinį subrendimą laisvai gyventi kitų tautų bendruomenėje. Faktas.

Tačiau mums svarbu ne vien tarptautinė arena. Svarbu, gal net daugiau, ir mūsų, idant ne-

pristigtume darbininkų savame vynuogyne. Reikia todėl, kad LITUANUS skaitytu ir mūsų mokslinis prieauglis, mūsų studentija, mūsų būsimas elitas. LITUANUS administracija taikliai, o kartu ir apgailėstaujančiai pastebi: „Yra nemaža ir tokių jaunuolių, kurių adresus tik tėvai težino. Jie neprenumeruoja lietuviškų leidinių, jų nepasiekia lietuviška organizacija. Ir taip atsiduriame užburtame rate: vieni skundžiasi, kad tautiečiai juos pamiršo, o kiti dejuoja, kad nežino, kur tas jaunimas dingęs“.

Matote, reikia nedaug, tačiau būtinai reikia. Prenumeratos ir gero žodžio. Tėvai, užsakykite LITUANUS savo studijuojančiam jaunimui. Iš anksto lenkite juos sau. Tegu pripranta, tegu susipažįsta, tegu pamilsta. Visi, tiek individualiai, tiek organizuotai, draugijos, organizacijos, klubai, sąjungos paaukokite nors mažą sumą šiam didelės svarbos žurnalui. Visos aukos nuskaltomos nuo federalinių mokesčių. Pagal seną patarlę „mažas kupstas didelį vežimą verčia“, taip ir mūsų mažą auką (o prumerata tik 8 dol. metams) atliks didelį darbą, kuriuo didžiūsime mes ir mūsų vaikai.

Pastaba: Prenumeratas ir aukas siųskite: LITUANUS, 6621 S. Troy St., Chicago, Ill. 60629, Anatolijus Kairys

su karaliūnu vidury... Orkestras siūbtelėjo dvyliktosios valsų. Vienatvės žingsniais priejau ir palviečiau į paskutinį šokį. O Dieve! — Trumpas džiaugsmas virto amžinybe. Aš pabudau... ir jau po to vien tik tave mylėjau.

VAIZDAS

Užklok save
dailiausiais žodžiais,
vitražų simboliais,
vaizduotės akvarelėm,
užklok Pomonos rožėm,
su vakaro tyla
pradink už juosvų ruko,

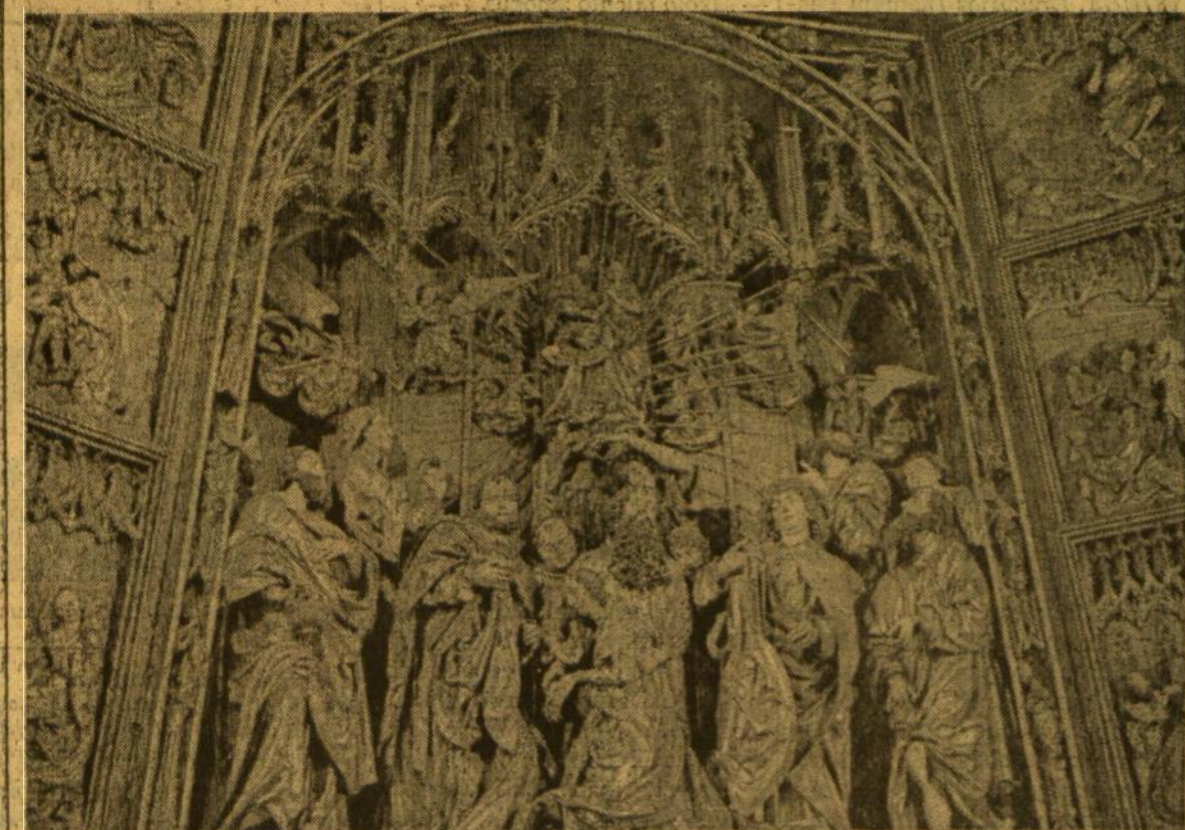
vis tiek tave matysiu,
kaip bitė mato žiedą,
kaip upė mato delną,
kaip medis mato saulę,
kaip skubantis lakūnas —
horizonto žiburėlį,

vis tiek tave matysiu
pro ūkanas, pro laiko smėlį,
nes tu esi man dovanotas
meilės vaizdas.

KANJONO SODYBOJ

Kanjono ūkana užklojo balsą.
Ir veržiasi risti savaigtalio tyla
Nežinomybės bruožai gsdina gyvenimą,
kurio tiesa yra didesnis džiaugsmas.

Todėl nebežiūrėk į tuščią taurę.
Įpilsiu tau vaiskiaus kalbėnų vyno.
Gal bus lengviau. Lūpas pavilgysi,
sėdėsi liepų saugomoj sodyboj.
Ir ilgesys užguls mintis, kaip tasyk
tikrovės pakirstam Ovidijui.

Senoji Lenkijos sostinė Krokva. Vienas įspūdingiausių 15 šimtmečio gotikinės dailės darbų — altorius sv. Marijos Madonos.

Nauji leidiniai

• **LIETUVOS KATALIKŲ BĄZNYČIOS KRONIKA.** Antaras tomas. Pogrindžio leidinys. Nr. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ir 15. 1974-1975. Išeido Lietuvių katalikų religinės šalpos rėmėjai. Viršelis ir iliustracijos — Seseles Mercedes. Spaudė Mykolo Morkūno spaustuviė Chicagoje 1975 m. Tiražas 5000 egz. Leidinys 416 psl., kaina \$3.50 minkštasis viršelis ir \$5.00 kietasis viršelis. Knyga gaunama ir "Drauge".

"Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" antrojo tomo viršelis, pieštas seselės Mercedes.

"Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" atkirių numerių sukaupimas knygos pavidalan yra labai prasmingas darbas. Tai dabartinės religinių persileidimų dokumentai, rašyti kančia ir ašaromis. Tokios knygos yra ir bus lietuvių tautos katarsinė auka dvidešimtojo amžiaus istorijai.

Todėl "Kronikos" antrojo tomo įvade leidėjai ir sako, kad LKRS rėmėjai, leidimai "LKB Kroniką" gerai suredaguotose knygos, nori apsaugoti tuos nepaprastus reikšmės istorijos dokumentus nuo sunykimo, juos perteikdami lietuviams, gyvenantiems laisvuose kraštuose. Jungiamiesi prie pavergtųjų šauksmo, LKRS rėmėjai šios knygos įvade žada tęsti "LKB Kronikos leidimą" ne tik lietuvių kalba, bet rūpinasi jų vertimu ir į svetimas kalbas. Tuo būdu bus žadama laisvojo pasaulio opinija ir atsakoma į pavergtųjų šauksmą laisviems — nenutilti.

Kiekvieno lietuvių šie "Kronikų" tomai turėtų būti imami ir kanki ir skaitomi su tokia pagarba ir susikauptimu, kaip ir Senojo Testamento knygos, liečiančios Izraelio istoriją, buvo ir yra skaitomos jų tautiečių. Žinoma, šioji pareiga pareigoja ir leidėjus, tikrai jau kalbine ir techninė prasme. Leidėjai šios krypties dėmesį turėtų ypač paaštrinti. Nėra jau gerai, kai padijoje pradžioje, leidėjų parengtame įvade, randame apie dešimt korektūrų, kalbos ir skrybybos klaidų. Pačių "Kronikų" tekste taipgi reikėtų gerokai aktyvesnės korektūros: kai kur eilutės sujauktos arba ir visai iškritusios.

• **R. Batūra, LIETUVA TAU TU KOVOJE PRIEŠ AUKSO ORDA.** Nuo Batu antplūdžio iki mūsų prie Mėlynųjų Vandenių. Išeido "Mintis" Vilniuje 1975 metais. Atsakingasis redaktorius istorijos mokslų daktaras, profesorius V. Pašuta. Veikalas 384 psl.

Lietuvos istorijos totoriškoji tema istoriko R. Batūros bene bus pirmą kartą mūsų istorijos moksle taip plačiai išnagrinėta, tiek daug naujo atrandanti ir

many. Leidinys iliustruotas nuotraukomis. Šiame numeryje: Kard. Samorė Jubilias; Jubiliejinė savaitė; Pasaulio lietuvių kunigų suvažiavimas; Bendrijos suvažiavimas; Studijų savaitė; VELS Centro tarybos posėdis; Sukaktuvininkai; Kenčiančios Bažnyčios kongresas ir kt.

• **EGLUTĖ, 1975 m. gruodžio mėn.** Numerio mecenatas Jonas Karvelis. Leidžia Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys. Redaguoja ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė ir Danguolė Sadiūnaitė. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata \$7.00.

Tai Eglutės jubiliejinių metų (25) paskutinis numeris, gražiai išpuoštas mūsų dailininkų piešiniais ir jaunajam skaitytojui skirtais mūsų rašytojų raštais. Antanas Vaičiulaitis rašo apie Kūčių kelionę, Paulius Jurkus apie Saulutės meščiuką, Ona Mikailaitė apie miško gyvuliukų madų parodą. O kur dar galvosūkiai, eilėraščiai, juokai ir pačių mažųjų kūryba!

• **VYTIS, 1975 m. gruodžio mėn. Nr. 10.** Lietuvos Vyčių laikraštis. Redaguoja Loretta I. Stukas, 1467 Force Drive, Mountside, N. J. 07092. Administracijos adresas: Vytis, 2524 W. 45th St., Chicago, Ill. 60632. Metinė prenumerata 5.00.

Kalėdinių temų raštai, piešiniai ir nuotraukomis išmargintas numeris daugiausia spausdinamas anglų kalba. Be to, duodama gana plati vyčių veiklos kronika.

• **VILTIS, Volume 34, No. 4, December 1975.** A Folklore Magazine. Tai liaudies šokiui, dainai ir kitokiai etnografinė medžiagai skirtas žurnalas. Leidžia, redaguoja ir administruoja V. F. Belajus, P. O. Box 1226, Denver, Colorado, 80201. Metinė prenumerata \$5.00.

Kiekvienam numerį rašoma apie įvairių tautų šokus, dainas ir papročius, raštus iliustruojant ir atitinkamomis nuotraukomis. Kiekvieną kartą būna ir lietuviškosios medžiagos. Šiame numeryje lietuviškais žiaudinukais papuošta Kalėdų eglutė matome net viršelio nuotraukose, o vidaus puslapiuose regime Illinoiso universiteto lietuvių studentus, šokančius malūna, taipgi Australijos lietuvių demonstruojančius lietuvių liaudies šokus Australijos sostinėje Canberroje.

• **Filatelijos draugijos "Lietuva" BIULETENIS.** 1975 m. spalio-gruodžio mėn., Nr. 4. Biuletenis apima filateliją, numizmatiką ir kitas artimas sritis. Leidžiamas keturis kartus metuose. Biuletenio redakcinis ir techniškus išleidimo reikalus

Ina Nenortienė

Patariės (varis) Nuotrauka A. Plausinaičio

Is parodos M. K. Ciurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoj.

LATVIJŲ KULTŪRINĖS VEIKLOS PREMIJOS

PBLA — Pasaulio laisvųjų latvių sąjungos kultūros fondo valdyba, posėdžiaudama Clevelande, spalio 17 ir 18 d. paskyrė garbės dovanoms ir premijoms 3600 dolerių, o švietimo ir jaunimo darbo šaliai padalijo 9600 dolerių. Kultūros fondas garbės dovanų dydį nustatė 400 dolerių, o Kr. Barono premiją — 200 dolerių. Garbės dovanas gavo šeši kultūros darbuotojai ir dvi poetės. Kr. Barono premiją gavo keturi kultūros darbuotojai, be to daugis gavo garbės diplomus ir pagyrimo raštus.

Garbės dovanas gavo: už humanitarinius ir socialinius darbus prof. dr. E. Dunsdorfas už "Latvijos istorijos 1710-1800 m." knygą; už literatūrą — poeziją garbės dovaną (padalytą) gavo A. Kraujietė ir Zenta Liepa.

Už spaudos darbą — laikraščio "Laiks" redaktorius A. Strautmanis, už muzikinę kompoziciją — Sonata da chiesa — kompozitorius A. Sturms, už daile — skulptorius J. Mintiks, už auklėjimą — pastorius A. Ozols, už pritaikomąją daile — A. Dzervitė.

Garbės diplomus paskyrė: prof. S. Vasilevskii ir A. Dravnieki

tvarko Eugenijus Petrauskas, 7742 S. Troy St., Chicago, IL 60652. Biuletinį administruoja Kazys Rožanskas, 3450 W. 62nd St., Chicago, IL 60629. Metinė leidinio prenumerata \$5.00.

Šį kartą rašoma apie filatelijos parodą Chicagoje, minint šimtmetį nuo M. K. Ciurlionio gimimo, tęsiamos J. Dainausko karališkojo Vilniaus miesto praeities įvykių nuotrupos, žvelgiama į pašto tarnybą Lietuvoje 1915-1918 metais ir kt.

• **Zenonas Bačelis, NERIMO SIELA.** Brazilijos Lietuvių Bendruomenės Akademiniio sambūrio Literatūros būrelio leidinys. Leidėja — Aleksandra Bačelienė. Redaktorė — Halina Didžiulytė-Mošinskienė. Spaudė "Mūsų Lietuva". Tiražas 200 egz. Tai žinomo Brazilijos lietuvių veikėjo Zenono Bačelio (jau mirusio 1973 m.) atsiminimų pluoštas, galima sakyti, jo paties autobiografija, jo paties kupletinės kūrybos puslapių, straipsnių ir laišku ištraukos bei kitų atsiliepimai apie Zenoną Bačelį. Leidinys 124 psl.

• **60. Apreiškimo parapijos 60 met.** Brooklyn, N. Y., jubilėjaus proga išleistas leidinys. Didele formato, gražus, nuotraukomis iliustruotas 64 psl. leidinys. Parapijos istorija atspindi šiuose straipsniuose: Apreiškimo parapija 60 metų kelyje; Parapijos choras; Brolijos, draugijos ir socializacija; Parapijos mokykla 1948-1971; Apreiškimo parapija Balfo veikloje; Lietuvos Vyčių 41-ma kuopa; Naujieji ateiviai parapijos gyvenime.

už darbą iš technikos ir gamtos mokslo srities, dailininkui E. Dajevskui ir A. Baliniui už knygą — 88 latvių liaudies šokių ir rūbų gražų sutvarkymą ir veiklą liaudies šokių srityje (pamirintis apdovanojimas).

Kr. Barono premija paskirta: J. Samtūi už magistro darbą — Origins of Latvian Diplomacy, 1917-1925; A. Jerumai, Anglijoje, už latvių muzikos veiklos organizavimą Vakarų Europoje; Toronto, Kanadoje, latvių gimnazijos dramos ansambliui bei vertingų vaidinimų surengimui; K. Deksnui, Kanadoje, už ilgametį mokytojavimą latvių mokykloje.

Pagyrimo raštai paskinti: N. Riškui — už aliejinį paveikslą — Studija; D. Dagnijai — už paveikslą Latvių vaikai; A. Skrobelei už koncertus, A. Biezaičiui, Australijoje, už veiklą muzikos srityje; dr. Z. Viteniui — už direktorjavimą Ministerio latvių gimnazijoje ir A. Bankovičiui bei E. Baltišniui už ilgametį mokytojavimą latvių mokykloje.

A.I.T.

RASYTOJAS PRIEŠ SOVIETINĘ PRIEVARTĄ

Kaip rašytojas Solženicinas, "up stipriai prieš Sovietų prevartą emė reikščių poetas Aleksandras Galič. Gimes jau po revoliucijos — 1919 m. Maskvoje. Baiges Stanislavskio studija, II Pasaulinio karo metu dirbo fronto teatre, nuo 1945 m. tapdamas profesionaliu dramaturgu. Rusijoje buvo pastatyta 10 jo sukurtų dramų. Deja, geriausias jo dramos: Jūrininkų tyla, Rugspiūtis, Aš moku daryt stebuklus — buvo uždraustos. Jis dalyvavo ir eilės filmų pastatyme. Taigi — šakoto talento žmogus.

Jo poezijoje kaskart labiau emė reikščių protestas prieš komunistinį totalizimą. Viršdami dainomis ar šiaip nurašinėjami, magnetofonai įrašomi jo eilėraščiai į juos. Komunistų diktatūrai tai buvo nemalonūs spyglys ir 1968 m. uždraudė jam reikščių viešose auditorijose, o 1971 m. jis išmestas iš Sovietų Rašytojų sąjungos, iš Filmių darbuotojų sąjungos ir net iš vadinamo Litfondo. Tai buvo antras toks atsitikimas po Solženicimo.

Leidykla "Posev" V. Nokietijoje išleido jo poezijos rinkinį rusų kalba: "Pokofenije obrečenyh" (Pasmerkųjų karta). Čia jis skelbia kaisvė ir šaukia prieš tironus, baiminasi, kad Maskvoje vėl liejasi kraujas, bet nebe nuo totorių, o nuo savųjų rankos. Jis šaukia "Aš sau renkusi verčiau Norilsko ar Vorkutos laisvę, kur vėl pliaukši botažas, kur kulka ar skepeta man užkūš burna", tuo sakydamas, kad jis pasiilks ištikimas sąžinei ir laisvei, nepaisant lagerių pavojaus. Trečiamej tiek daug, kad "nuo at-

Galič eiluoja apie vedamus sušaudyti, šaukiasi, kad Dievas gelbėtų, pasakoja, kaip budeliai eina svečiuotis pas budelius, o išvežtieji kenčia net dantų neteke, ištremiti 20-čiai ar 30-čiai metų... Išvežtiesiems jis sako nebeįgrįžti į Varšuvą, nes ras ją svetimą...

Ir taip visa poezijos knyga — protestas prieš prievartą ir žmogaus nelaimingą žmogumi bei pasibaurėjimą "Partine Iljada", šauksmas prieš vertimą vergauti partijai.

J. Pr.

MORALINIS UGDYMAS

Studijinis moralinės pedagogikos veikalas: "Moral Development", kurį paruošė Ronald Duska ir Mariellen Whelan, išleistas Paulist Press, New York, (1975 m., 128 psl., 3.95 dol.). Supažindinama su moralinio asmens vystymosi teorijomis, sudarytomis Jean Piaget ir Lawrence Kohlberg ir stengiamasi nustatyti santykį tarp jų abiejų psichologinio mokslo. Zvelgiama į moralinio augimo tarpnius vaikuose nuo kūdikystės iki suaugimo, gale duodant krikščioniškąją moralinio augimo perspektyvą. Tai informatyvinis ir praktiškas žvilgsnis į intriguojantį žmogaus ugdymo tarpinį. Abudu autoriai kvalifikuoti: Duska — Filosofijos ir humanitarinių mokslų departamentu vedėjas Rosemont kolegijoje, o Whelan su magistro laipsniu pedagogikoje, gautu Fordhamo universitete.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pardavimas ir taisymas
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

1976
PAVASARIO EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
— iš —
Bostono, Montrealio ir New Yorko
išvyksta:

BALANDŽIO 15 — grįžta BALANDŽIO 23 — \$645.00
GEGUŽES 20 — grįžta GEGUŽES 28 — \$725.00

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų su papildomu mokesčiu.

GRUPĖSE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS—NESIVELUOKITI!
Vasaros ekskursijos į LIETUVĄ prasideda GEGUŽES 26. Registracijas priimame dabar.

Kreipkitės į:
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
So. Boston, Mass. 02127
Tel. (617) 268-8764
Savininkė: ALDONA ADOMONIENE
* Air Fares Subject to Changes and government approval.

BALTIC PLAYS: „CONFRONTATION WITH TYRANNY“

S O U T H E R N

Please enter my subscription for _____ copy(ies)
Confrontations with Tyranny at \$15.00 per copy.

Name (Please print) _____
Mailing address _____
City _____ State _____ Zip _____

Bill my established account (Libraries and institutions only. This form must be attached to official purchase order.)
Individuals please enclose remittance. Add 5% sales tax on books shipped to an Illinois address.

Check or money order enclosed.
Bank Americard No. _____ Expires _____
MasterCharge No. _____ Expires _____

Make check payable and mail to: Southern Illinois University Press, P. O. Box 3697, Carbondale, IL 62901.

ILLINOIS UNIVERSITY PRESS

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

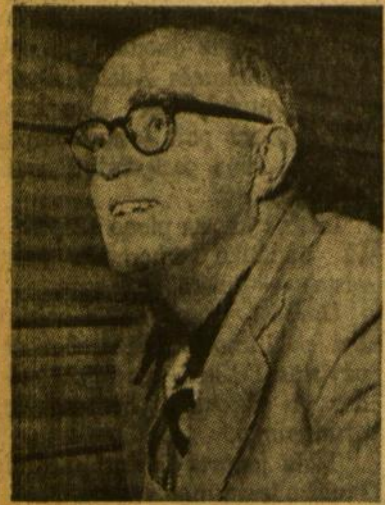
VOLARE visiškai naujas mažas PLYMOUTH
Ekonomiškas — iki 25 mylių galionu

Sutaupysit iki \$2,300.00 pirkdami 1975 metų Chrysler ar Plymouth.

Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motora.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI7-1515
Seniausias automobilų pardavėjas Chicagoje, gerbiausias virš 50 metų.

Kultūrinė kronika

Thornton Wilder

MIRĖ RAŠYTOJAS THORNTON NIVEN WILDER

Zymus ir populiarius amerikiečių rašytojas Thornton N. Wilder mirė gruodžio 7 d. Buvo gimęs 1897 m. Rašytojui už jo kūrybą kelis kartus buvo paskirta žymioji Pulitzerio premija. Rašė romanus, bet ypač garsėjo dramomis. Labiausiai žinomos ir dažnai viso pasaulio scenose statomos yra *Our Town* (1938) ir *The Skin of Our Teeth* (1942). Abi jos apdovanotos amerikietiška Pulitzerio premija. Ir šio rudenio sezono Goodman teatre, Čikagoje *Our Town* ilgai buvo vaidinamas ir turėjo didelį pasisekimą. Svarbią pasakotojo rolę ten atliko lietuvis aktorius A. Mockus.

Aplamai Wilder savo kūryboje buvo europietiškos tradicijos ir amerikietiško avangardo žmogus. Sieda poliai jo raštų struktūroje originaliai jungėsi į tik jam vienam būdingą vienumą.

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS ARCHYVAS STEIGIAMAS ČIKAGOJE

Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro biuletenis "Mūsų Žinios" pastarajam savo numeryje (gruodžio 7 d.) praneša, kad stud. Elena Bradūnaitė surinkus apšalinę senosiose šio krašto mūsų kolonijose vertingos lietuviškos tautosakos, kilo mintis Čikagoje steigti Lietuvių tautosakos archyvą, kur visa jos ir kitų surinkta ir renkama medžiaga būtų sukaupta parankiai ir saugiai vienoje vietoje. Archyvą apsiėmė globoti Jaunimo centras.

BRUNO MARKAICIO KŪRYBOS KONCERTAS

Los Angeles mieste Museum of Science and Industry gruodžio 11 d. surengė Kinsey auditorijoje kompozitoriaus Bruno Markaicio kūrinų koncertą. Programą atliko Kalifornijos berniukų choras, Valentinus Oumansky dramatiškos šokių ansamblis, instrumentalistai ir orkestras. Dirigavo patys Bruno Markaitis.

PER ANKSTI NETEKOME PULGIO ANDRIUŠIO

Teturėdamas tik 63 m. amžiaus, prieš penkerius metus am-

žnybėn nuėjo rašytojas Pulgis Andriušis, rašytojas ir humoristas, mirė 1970 m. gruodžio 19 d. Ungintas gražiosios Tauragnų apylinkės gamtos, kun. V. Butvilos globotas Utenos Saulės gimnazijoje, literatūrai studijavęs Kauno universitete, meno studijas ėjęs Meno mokykloje, labai praplėtė savo patyrimą ir kalbų žinojimą kelionėse. Ypač suvito išvijoje, pasireiškęs knygomis: *Ir vis dėlto juokimės*, *Siuntinėlis iš Amerikos*, *Daina iš kito galo*, premijuotomis: *Sudėvė*, *kvietėli*, *Rojaus vartai* ir *Anoj pusėj ežero*. Jis reikšė ir vaikų literatūroje, o ypač pasižymėjo, išversdamas Servantes *Don Kichotą*, *Dorgeles "Medinijus kryžius"*. Sugebėjo meistriškai perteikti kaimo buitį ir pasiekti gilaus lyrizmo bei taiklaus humoro savo kūryboje.

JOS NETEKOME PRIES 50 METŲ

Rašytoja, visuomenės veikėja Liudvika Didžiulienė mirė 1925 m. spalio 25 d., taigi šiemet suėjo 50 m. nuo jos mirties. Buvo kilusi nuo Androniškių. Išmokusi lenkų, rusų, vokiečių, prancūzų, latvių kalbas bandė versti Heinės, Mickevičiaus ir kitų eilėraščių, rinko tautosaką. Iš liudvikių dainų buvo parašiusi operetę *"Piršlės ir veselijos"*. Nuo 1892 m. Žmonos slapyvardžiu pradėjo dalyvauti lietuvių spaudoje. Rašė *Varpe*, *Ūkininke*, parašė *"Lietuvos gaspadinė"* arba pamokymus kaip prigulinčiai suvartoti Dievo dovanas", spausdindavo naudingus patarimus moterims, Ūkininke rašė apie kun. Vienažindį, kun. Kl. Kozmianą.

Leisdama vaikus į mokslą, persikėlė į Mintaują, kur jos butas tapo lietuvių moksleivių centru. Čia buvo suorganizuotas pasipriešinimas rusiškoms maldoms, susikūrė slaptoji Kūdikio draugija. Su moksleiviais rengdavo šeimyninius spektaklius, kuriems pati rašė komedijas. Jos vyrą ir du sūnus 1906-1907 rusai išvežė į Sibirą. Tada ji grįžo į gimtuosius Griežionėlius. Surinko spaudai kun. Strazdo eilėraščių ir dainėles.

Vokiečiams artėjant, 1915 m. išsikėlė į Krymą, kur gyveno jos kelios dukros. Ten ji glėbėjo litonius, sužeistus, tremtinius, rengė vakarus, eglutes, rinkliavas. Įsikūrus lietuvių sanatorijai, vedė jos ūkį, rašė ir rusiškai. Prieš mirtį grįžusi Lietuvon, parašė: *"Ka aš beatmenu"*. Mirė sulaukus 69 m.

MENISKI SIUVINĖJIMAI LIETUVISKAIS MOTYVAIS

Siuvinėjimo menas (needlepoint) paskutiniaisiais metais labai išpopuliarėjo ne tik Amerikoje, bet ir kituose žemynuose. Lietuviškos moterys taip pat gana uolios šioje srityje, į kurią dabar, su lietuviškais motyvais, ateina du lietuviai — dr. Darius Slavin-

Piemenėlio idilija, paveikslas, išsiuvinėtas (needlepoint) pagal dail. Juozo Sodaitis eskizą. Šio ir kitų lietuviškais motyvais paveikslų ar pagalvėlių kompleksus, (Kits), paruošus siuvinėjimui su medžiaga ir instrukcijomis, išleido AMBER DESIGNS (partneriai dr. Darius Slavinškas ir dail. Juozas Sodaitis). Nemokama spalvota brošiūra išsiuvinėama parašius šiuo adresu: Amber Designs, 46 McKenzie Rd., Convent Station, N. J. 07961

kas ir dail. Juozas Sodaitis. Jie iškūrė bendrovę, pavadintą Amber Designs, norėdami pateikti lietuviams artimomis temomis piešinius ir visą kitą medžiagą, reikalingą šių piešinių išpildymui (Kits). Su šiais darbais išeinama ir į amerikietišką rinką, tuo būdu populiarinant ir lietuvišką meną, nes į šiuos piešinius yra įvesta nemažai lietuviškos tautodailės elementų.

Iš paruoštų piešinių išsiuvinėtais darbais — paveikslais galima papuošti butų sienas, galima naudoti kaip sofų pagalvėles ir pan. Tarp pirmųjų darbų yra tokios temos: *"Eglė, žalčių karalienė"*, *"Piemenėlio idilija"*, *"Paukščių giesmė"* ir kt.

Yra paruošta visa medžiaga, ir suinteresuotiems nemokamai

siunčiama spalvotos brošiūros ir reikalinga informacija. Rašyti šiuo adresu: Amber Designs, 46 McKenzie Rd., Convent Station, N.J. 07961.

IZYMYBIŲ KALENDORIUS

Viena iš aktyviausių šio krašto leidyklų — Paulist Press, New York — išleido Don Brophy paruoštą veikalą *"American Bread"* (1975 m., 236 psl., 3.95 dol.). Tai biografinis kalendorius kiekvienai dienai, kur ištiesiems metams, kiekvieno mėnesio dienai, duodama parinkta labai suglausta biografija kokios nors amerikiečių garsenybės, prijungiant prie to kokią mintį ir net susikaupimo — maldos sakinius. Parinkti asmenys iš įvairiausių sričių: mokslininkai, valstybi-

Filmų įvairumai

STASĖ SEMĖNIENĖ

Meistriškas pastatymas apie gyvenimišką pabaisą ir kovą su ja

Beveik neįmanoma įprastai "re-cenzuoti", "JAWS" šiuo metu vargšai rasi tokį neįmanomą, kur's nebūtų girdėjęs apie Peter Benchley'o labiausiai perkamą knygą apie milžinišką baltą ryklį, terorizuojantį Atlanto pajūrio gyventojus. Dabar pats Benchley, Carl Gottlieb ir kiti smarkiai pagerino romaną, parašydami spalvotam filmui dar pulkesnį tekstą.

"JAWS" yra filmo statytojų Richard Zanuck bei David Brown, o taipgi režisieriaus Steven Spielberg tikras pasididžiavimas ir triumfas. Puikų darbą atliko Ron su Valerie Taylor, kurie filmavo gyvą ryklį. O aktoriai, technikai ir Robert Mattey, kuris sukūrė "Bruce", mechaninį terora — ryklį, savo didėliais sugebėjimais prisidėjo prie to epinio, labiausiai bauginančio filmo milžiniško pasisekimo.

"Jaws" yra tikrai baisiausias filmas. Žiūrova baimė tiesiog išmeta iš sėdynės (pažodžiai tariant). Yra taip širdį sukauciusių momentų - nuotykių, kurie žiūroviui tokiu laiku pakilti, kai tas mažiausiai tikisi (arba net visai nieko nelaukia) — lieka netikėtai užkluptas.

Žurnalas "Time", paskyręs savo viršelį "Jaws" filmui, teisingai pastebėjo apie tą gilų, nervus draskantį sukretimą. Metų metais buvo kurtos biarlios, neįsivaizduojamos pabaisos. Tačiau nė viena nėra tokia baisi, kaip ši — tykojanti, grūmojanti, neįsivaizduojama, bet esanti realybė — plaukianti, ryjanti mašina, kuri nepasikeitusi tebe egzistuoja, jau 63 mil. metų. Ryklis buvimas, jo nenugalimumas, o kartu žmogaus silpnumas — ir yra tai, apie ką "Jaws" kalba. Jokios kitos minties! Ar tai kruvinas ir baisus filmas? Labai.

Pasakojimas suskaldytas į dvi dalis. Pirmoje mes pergyvename šaldantį laukimą — tikrą įtampą ir vis didėjančią baimę, kai ryklis beveik nematomas pakartotinai atakuoja suką po aukos.

Antroje gi trejetas vyrų — poliologas (Richard Dreyfuss) ir

užgūdintas jūreivis (Robert Shaw) išplaukia į jūrą kovoti su rykliu. "Jaws" yra taip meistriškai sukurta filmas, kad apsimoka pergyventi ir visus tuos slogučius, jį pamatčius.

Turinys, kuris vis labiau stangrėja su kiekvienu klaidingu aliarnu ar išgascio šauksmu, yra esminiai toks pat, kaip ir knygoje. Mažas vasaros kurortinis miestelis Amity (išvertus "Draugiškumas") yra apgultas 25 pėdų žudiko — baltos ryklės. Šerifas nori uždaryti tučtuojau paplūdimius. Tačiau miesto meras (Murray Hamilton) bijo, kad prieš pat liepos 4 d. iškilmes prasidėjusi piktą žinia apie ryklį sugadins ekonomiškai turistų laukiantį miestą. Atvežtas ietiologas bando analizuoti ir spręsti problemą. Vienintelė išeitis palieka Quint apylinkės žinomiasias kovotojas su rykliais — pats stiprus, tvirtai pasiryžęs ir silpnas vėjo užgūdintas jūreivis. Trijų vyrų išvyka į jūrą ir kova su rykliu yra įtempta ir jaudinanti lgt viską sprogdinančios pabaigos.

Prisimenant klasišką Herman Melville "Moby Dick", šis filmas yra kitokio pobūdžio. Paleistas į rinką vasaros metu, filmas susižėrė į savo nasrus milijonus dolerių. Ir dar dabar "Ziutys" ryte ryje milijonus kino teatruose. Nors skiriamas visai šeimai, bet jis tikrai ne jautriems žmonėms. Ne vienas šūrupas sustingęs ar iš susijaudinimo į kaimyną kabinasi, o kitas ir apie atostogas okeano bangose susimąstys.

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jama patarnavimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

ninkai, rašytojai, išradėjai, kai kurie net ir liūdnei pagarsėję kur nors įsiklampus. Čia randame tokius kaip šv. Cabrini, A. Carnegie, Kolumbas, Tom Doolley, Eisenhower, Faulkner, Fermi, Kennedy, Pulitzer, Mark Twain ir daugybė kitų — pagal dieną, kurioj kas gimė ar mirė ar kas kitas su juo atsitiko. Leidinys gana įdomus.

• MŪSŲ ŽINIŲ, 1975 m. gruodžio mėn. 7 d., Nr. 20. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Čikagoje biuletenis. Redaguoja Algimantas Kezys, S.J. administruoja Petras Kleinotas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave. Chicago, Ill. 60636.

Adventinių minčių vedamasis A. Tamošaitis, S.J.; apie lietuviškos tautosakos rinkinį ir saugojimą šiame krašte pasakoja stud. Elena Bradūnaitė; aptariama lietuvių fotografų šių metų paroda; Faustas Strolia aprašo nuotakas po "Audros" ir "Vaišvų" koncertų; minimos fondinio milijono metinės, po Europą toliau keliauja brolis Petras Kleinotas ir kt.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atideant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą, vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Tel. PProspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

VAŽIUOJAM Į FLORIDĄ
Skubėkite pasinaudoti žemiausiomis kainomis ir gražiausiu laikotarpiu. Kreipkitės į lietuviškus hotelius:
NORWYN APTS., 129 Ocean Dr. Miami Beach, Fla. 33139
arba
TOWN & SURF APTS. 9024 Collins Ave. Surfside, Fla. 33154
Skambinkite B. SERGAUCIUI 672-4902

PHILOMENA SAKO:
Nėra kitos Taupymo Bendrovės, turinčios Valstijos ar Federalinį Charterį, kuri mokėtų didesnius procentus, negu Chicago Taupymo ir Skolinimo Bendrovė. Nėra nei taupymo bendrovių, kurios būtų saugesnės ar duotų geresnį patarnavimą.

Certificate account	Minimum balance	Annual yield	Effective yield
One Year Certificate	\$1,000	6 1/2%	* 6.81%
30 Month Certificate	\$1,000	6 3/4%	* 7.08%
4 Year Certificate	\$1,000	7 1/2%	* 7.90%
6 Year Certificate	\$1,000	7 3/4%	* 8.17%

* These rates assume interest if left on deposit for one year. By Federal regulation "a substantial interest penalty is required for early withdrawal of certificate accounts".

CHICAGO ★★★
savings and loan association
6245 south western avenue 476-7575

Juozas Sodaitis Paukščių giesmė Paveikslas išsiuvinėtas pagal dailininko piešinį (Amber Designs- Needlepoint)

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

PUOŠNI IR PRASMINGA DOVANA JAUNIAUSIEMS

Birutės Pūkelevičiūtės pasakiškų nuotykių knyga "Rimas pas Kęstutį"

Birutė Pūkelevičiūtė, RIMAS PAS KĘSTUTĮ. Dviejų dalių pasakiškas nuotykis. Lėšės — Birutės Pūkelevičiūtės. Nuotraukos — Algimanto Kezio, S.J. Piešiniai ir meninė priežiūra — Kazio Veselkos. Išleido Darna Chicagoje. Copyright 1975 Birutė Pūkelevičiūtė. Leidinys 80 psl., kainą \$2.50, gaunamas ir "Drauge".

Vienas iš pačių didžiausių išei-
vijų uždavinys — Lietuvos meilės ir laisvės siekimų žiburį įduoti
i jaunąsias rankas. Didelis mūsų
jaunimo mylėtojas velionis vysk.
Pr. Brazys, M.I.C., yra paskelbęs:
— Jaunas žmogus yra žiedas.
Tačiau jis visada žydi chaotiš-
koje jausmų ir nerimo audroje.
Jam gresia nušūti pačioje pava-
sario kaitroje ir palaidoti visas
Dievo ir žmonių viltis, jeigu ne-
gaus užuojėtos. O ta užuojėta
yra protinga tėvų priežiūra, gra-
žiai praleista vaikystė ir tyras re-
ligingumas.

Tėvai daro ką suvokia ir ką
gali, bet jie yra dėkingi ir už tal-
ką iš šalies. Sakoma, jaunimas
ir baltas popierius, lengvai pri-
ima bet kokias įspaudas. Užtat
didelės pagarbos verti kaip tėvai,
taip ir kiti talkininkai, kurie pa-
deda į baltas mūsų jauniausiųjų
sielas dėti skaidrius įspaudus, ku-
rie mūsų jaunimą myli.

Jau Prėdas skelbė, kad stipriausias žmogaus instinktas yra
ilgesys būti mylimam. Vienas
veisėjas, kaip ludija Billy
Graham, savo ilgametės patir-
ties pamokytas, pareiškė: "Aš
niekada nesutikau išklydusios
mergaitės tarp tų, kurios buvo
jautusios, kad yra tėvų mylimos".

Tuo labiau ta meilė yra rei-
kalinga mūsų jauniausiems. Juk
kas myli jaunimą, myli ateities
Lietuvą ir tiki jos ateitį. Juk tik
mūsų jauniausiems bus lemta
Lietuvos idėją perkelti per 2,000
metus.

Išradinčiai sudarytas kūrinys

Kaip viena iš tokių mūsų jau-
niausiųjų mylėtojų stipriai pasi-
reiškia rašytoja Birutė Pūke-
levičiūtė. Ji sau varda užsitikri-
nusi poetė, kurios eilėraštis yra
susilaukęs premijos. Ji tarp pir-
maujančių beletristų, pralenkusi
eilę kitų, gaudama romano pre-
miją. Ji aktorė, kuri talentu švy-
ti scenoje. Visose šiose srityse ji
galėtų pajėgiai reikštis, tačiau
paskutiniųjų laikotarpiu ji savo
talentais vis emė nešti naujas
dovanas mūsų jauniausiems. Jau
ji suspėjo ir plokštesle jiems su-
kurti, ir filmus, ir visą eilę kny-
gų, o dabat ašvito nauju leidi-
niu: "Rimas pas Kęstutį". Ir šia-
me leidiny sutelkti jos net keli
talentai. Leidinys iliustruotas jos
sumanijai sukurtų lėlių, visokiose
pozose surikiuotų, nuotraukomis,
darytomis mūsų vieno iš pir-
maujančių meniškųjų fotografų
— Alg. Kezio, Priėjo — dar Ka-
zio Veselkos piešiniai, taip, kad
kiekvienas puslapis iliustruotas,
ir tai tokiomis vaiko stiliaus pa-
veikslais ir vaizdais.

JUOZAS PRUNSKIS

Sklandus eilavimas

Visas veikalas sukurtas eilė-
mis. Skaitymas sklandus. Jis su-
darytas dialogų, pasikalbėjimų
forma, su įpiintais veiksmiais, tai-
gi — gali būti vaidinamas, ir
atitinkamas vaidmenis nesunku
vaikui išmokyti, kai viskas sukur-
ta skambiomis eilėmis. Jų skam-
bumą gali pavaizduoti iš-
traukėle, kaip miško Barzdukas
atsiliepa į jo aplankyto vaiko
Rimo klausimą:

Aš berniukas. Na, o tu kas?
— Lietuvos miškų nykštukas.
Mes žali kaip samana.
O barzdukų puošmena —
Tai klumpaitės mūsų žalios:
Niekur šitokių nėra!
Kai mes kaukšim per lieptelį,
Aidi net visa giria.
Jei užgirstumei švilpnynę,
Tyliai ulbančią šilę,
Tai barzdukas papartyne
Groja karlio dūdele.
Vakarais pakyla rūkas,
Nes tada visi barzdukai,
Susirinkę po eglę,
Užsirūko pyplekes.
Bet juodi nakties šešėliai
Užgesina saulę greit;
Pasiėmę žiburėlius,
Mes į darbą turim eit.

Kiek čia daug skambumo ir
vaizdumo, kaip sakiny, taip ir
visame aptariamame objekte.

Arba imkime kitą vietoj (31
psl.) Barzduko žodžius:
Ei, padangių debesėli!
Saulė gulė, mėnuo kėlė:
Su mėnuliu spinduliais
Tu į mišką nusileisk.

Sis posmelis ne vien paryškina
kūrinio vaizdumą, bet atliepa ir
liaudies kūrybos aidais.

Kazio Veselkos iliustracijos pasakiškajam Birutės Pūkelevičiūtės pasakiš-
kajam.

tį, bet jam švelniai, nepa-
stebimai bus įtaigojamos ir di-
daktinės užuominos, kurios čia
geros tuo, kad visiškai nežymios,
neprasikišančios, o gali būti
veiksmingos. Jaunutėlis skaity-
tojas galės su Rimu kartoti:

Barzdukėli, nesibark:
Būsi geras nuo dabar.

Jaunam skaitytojui darysis
mielesnė gamta, kai jis girdės iš
Kęstučio sūnaus Vytauto, dar
vaiko, pasisakymą:

Patalėly samanų
Sakaliuką auginu.
Suradau jį vieną rytą—
Iš lizdelio jis iškrito.

Skaitytojas mokysis svetingu-
mo, kai iš Vytauto jis girdės:

Tu juk svečias čia esi,
O Trakuos svečiai visi
Nuo senovės gerbiami.

Iš Birutės skaitytojas išgirs į-
spėjimą dėl tariamai moderniškų,
mūsų žmonėms svetimų a-
merikoniškų jaunimo drabužių.
Birutė klausia apie Amerikos ša-
lį, iš kurios Rimas atvyko:

Ar jinai tokią varginga,
Kad vaikučiams rūbų stinga?
Jūs gi pusplikiai vaikai!
Tau kelnytės — vos už kelių...
O bateliai — lyg ant juoko:
Jie nei šiokie, jie nei tokie—
Surišti baltom virvelėm;
Palaidinė ta dryža
Aiškiai, vaike, per maža:
Tokios keistos rankovytės,
Tartum žirkklėm apkarpytos.

Iš kitos gi pusės jaunučiukas
Vytautas, atskleisdamas savo ir
tėvo dosnumą (71 psl.) tikrai
teikia geraširdiškumo pamoką.
Bet visa tai sklandžiai įrikiuota
į kūrinį, niekur neprasikiša, nie-
kur didaktika neatsiduoda.

Švytinti Lietuvą

O drauge tai ir patriotinis vei-
kalas, gyvai mūsų jauniausiems
peneikdamas vytautinės senovės
iškarpėle, pavaizduojant kai:

O Kęstučio vėliava
Kyla žygin Lietuvai.

Jaunas skaitytojas pajus ir su
kokiu narsumu kyla žygin lietu-
viam:

Šitas žirgas išdidus!
Pro strėles ir pro kardus,
Ugnį, vandenį ir vėją
Baltas žirgas šauniai skrieja—
Neša žvengdamas j mūsų
Mano mylimą tėtųšį!
Nei medžioklė, nei kovoj
Nėr lygaus jam Lietuvoj.

Drauge čia duodama ir kalbinė
pamoka, kad arklis — tai dar-
binis, kur arklį traukia, o žirgas
— tai va, toks, kur mūšin neša.

Folklorinės užuominos

Vietomis šis leidinys turi įdo-
mių folklorinių užuominų, pvz.
kad ir ta skalbėjų daina:

Ajarėli, ajarėli —
Ko siūbuoji ežerėly? —
Jeigu žaisi tik su vėjais,
Liksi niekad nežydėjęs.

Aš pražydau vieną rytą,
Bet žiedelis man nukrito
Ir nuskenkė suskambėjo
Žalio ežero gelmėje.

Ajajai, tau, ajarėli!
Krauki kitą pumpurėlį, —
Nes, jei žaisi tik su vėjais,
Liksi niekad nežydėjęs.

Ši daina maloniai skambi vai-
kui, bet įdomi ir suaugusiam
kaip turinti simbolinę prasmę,
kad, bežaidžiant su vėjais, gy-
venimas nebus vaisingas.

Šis leidinys tai, berods, jau še-
toji Birutės dovana — knyga —
mūsų jauniausiems. Ir ji labai
džiuginanti kaip formos sklan-
dumu, taip ir turinio prasmin-
gumu. Vaikui bus tuo patrauk-
lesnė, kad spausdinta spalvota-
me — žaliame ir ružavame —
popieriuje.

Ina Nenortienė

Vaza

INOS NENORTIENĖS EMALIO DARBŲ PARODA

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Praeitą šeštadienį, gruodžio
5 d., Chicago Ciurlionio dailės
galerijoje, Jaunimo centre, bu-
vo atidaryta viešnios iš rytinio
pakraščio Inos Nenortienės
emalio darbų paroda. Paroda
gausi savo eksponatais, apie 70
darbų: dekoratyvinių plokščių,
lėkščių, vazų, indų.

Ina Nenortienė, kaip matyti
iš eksponatų, specializuojasi tik-
tai emalio technikoje, kuri yra
viena iš seniausių dailės istori-
joje, jau randama Graikijoje, E-
gipte, Romoje dar prieš Kristaus
laikus.

Menininkė Nenortienė dar-
bus galima suskirstyti į dvi gru-
pes: realistinius, kuriuose matome
atpažįstamus daiktus, ir ab-
straktinius — spalvų žaisimus.

Emalistė Ina Nenortienė savo
darbuose, paveikluose ir lėkštė-
se pagrindinei temai naudo-
ja gamtos elementus. Matome
plaštakes, gėles, medžius, lapus,
žiedus, paukščius, žuvis. Šiems
daiktams atvaizduoti menininkė
naudoja jiems tinkamas spal-
vas. Tokiems paveikslams, kaip
paukštis ir žuvis, ji visai nenau-
doja spalvų, bet tik su juoda ir
balta išgauna savo norimus ob-
jektus. Vienas įdomiausių paveik-
slų yra "Patarlės", suside-
dantis iš keturių emalio dalių,
kur pusiau stilizuotai atvaizduo-
tas malūnas, medžiai, gelės su
pritaikytais įrašais.

Abstraktiniuose paveikluose
ir lėkštėse menininkė energingai
skirtingų spalvų žaismu žiūrovui
sukelia nuotaikas, išreiškiamas
sprogimu, jūros bangavimu, ats-
pindžiu, erdve, pavasariu, rudeniu.

Šioje Inos Nenortienės emalio
darbų parodoje randame ne tik
tai dekoratyvinius paveikslus,
lėkštes ir vazas, bet taip pat
daiktus, kuriuos galime ir prak-

tiškai naudoti. Iš tokių yra trys
laikrodžiai, kurie turi ne tiktai
meniškus "veidelius", bet taip
pat rodo ir laiką. Arba du ka-
bantys veidrodžiai ne tiktai pa-
rodo mūsų išvaizdą, bet ir patys
yra papuosti emaliniais šonais.

Šachmatų mėgėjai šioje paro-
doje ras labai originalius šach-
matatus. Ant kvadratuotos lentos
po dvi eilės išsirikiavę laukia
šachmatų žaidėjų išdidūs kara-
liai, valdovės, žirgai, rikiiai, pės-
tininkai. Be šachmatų, kitas
tokios rūšies eksponatų yra kry-
žius, savo forma ir stiliumi pri-
menąs viduramžių liturginį me-
nų. Žiūrovo akį taip pat patrau-
kia savotiškos vazos, savo for-
ma ir sandara labiau primenan-
čios antikinės, negu moderniškas
vazas.

Emalistė Nenortienė, rodos,
paima tokius kasdieniškus daik-
tus kaip lėkštes, vazas ir dubė-
nėlius, panaudojusi kelias spal-
vas, juos apipavidalina taip sko-
ningai ir elegantiškai, kad mes
jau žiūrime į juos ne kaip į daik-
tus, bet kaip į originalius meno
kūrinius.

Menininkė Ina Nenortienė sa-
vo išvirsiniam daiktų pristaty-
mui negali trūsti ir kruopštumo.
Kiekvienas emalinis darbas yra
gražiai ir skoningai pritaistas
prie juodo fono lentos arba prie
rusvo, rupaus kanvo su sidabri-
niu arba auksiniu rėmų atspal-
viu.

Lietuvių skaučių seserija, su-
ruošdama šią parodą, sudarė
progą susipažinti su viešnios iš
Bostono emalio darbais, kurių
mūsų meno pasaulyje nėra daug.
Šioje parodoje Ina Nenortienė
parodė čikagiečiams savo gabu-
mus senojo emalio technikoje,
drauge praturtindama ir mūsų
dailės parodų šios žiemos sezoną.

Ina Nenortienė (kairėje) kalba jos darbų parodos atidaryme M. K. Ciurlionio
galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Nuotr. A. Plaušniūnas

JOGURTAS

Jogurtą kasdien valgyti yra la-
bai sveika. Ir jis netukina. Dar
sveikiau yra patiems pasigamin-
ti jogurtą. Čia duodame receptą
pagal agronomės Adelės Duob-
lienės nurodymus. Kita kartą
dar duosime pora josios receptų,
kaip patiems pasigaminti maistingą
jogurtą.

Imti: 1 kvortą pieno (2 proc.),
¼ puoduko komercinio (pap-
rasto) — "plāin") Jogurt.

Darbas: pieną reikia kaitinti
ligi pakilimo pradžios, bet ne-
užvirinti. Kiek pravėsinti (iki
dar vis šiltokas), bet ne ligi
drungnumo.

Tada jogurtą ištrinti mediniu
šaukštu ir sujungti su pienu.

Supilti į "pyrex" indą ar ne-
persviečiamus indelius, pridengti
rankšluosčiu ir padėti į šiltes-
nę vietą rūgimui. Tinka radia-
toriai, vandens šildymo krosnis
ar vasaros oro temperatūros rami,
bet kilnojimų ar judinimų
vieta.

Laikas: 3—4 val. Vėsesniame
ore ilgiau. Tik sustingus, dėti į
šaldytuvą. Geriausiai veiklus 5
— 6 dieną. Po to palikti 1—2
šaukštus pradžiai naujai daro-
mam jogurtui.

NAUJA NARŪNĖS - PAKŠTIENĖS KNYGA

Janinos Narūnės - Pakštienės
autobiografinių atsiminimų knyga
"Vaikystė" jau išėjo iš spau-
dos. Veikalas turi 164 psl. ir ja-
me autorė trumpais, gyvai para-
šytas vaizdeliais nupasakoja savo
vaikystės ir ankstybos jaunystės
atsiminimus, liečiančius pery-
venimus Balnikuose, Ukmergėje,
Liubinos dvare, Anykščiuose,
Panevėžyje. Kaip įžangoje pažy-
mi, šiuo leidiniu nori atskleisti
Lietuvos kaimo grožį išeišvijos jau-
nimui. Tai jau autorės 17-ą knygą,
o dar dvi eilėraščių knygos:
"Rudenio lietus" ir "Pavasario
daigai" — rankraščiuose.

Bado streikas Sovietuose dėl įkalintų moterų

Iš Maskvos ateinančiomis ži-
niomis, remiantis disidentų šalt-
iniais, kai kurie politiniai kal-
iniai paskelbė bado streiką pra-
eitą pirmadienį, maldaudami
amnestijos politinėms kalinėms
Sovietų Rusijoje.

Vienos dienos protestas buvo
pareiškėtas ryšium su pasaulinio
kongreso, pašvęsto Tarptauti-
niams moterų metams atžymė-
ti, atidarymu Rytų Berlyne.

Disidentai skelbia, kad jiems
buvo pranešta apie streiką lai-
ku iš Mordavijos stovyklos, apie
350 mylių į pietų rytus nuo
Maskvos.

Redaktorės skundas

Viena amerikietė iš Tupelo,
Miss., skundėsi amerikiečių
spaudoj, kad ji esanti paniekinta
moterų redaktorė dienraščiui.
Jos skundas yra taip pagrįstas
ir lengvai pritaikomas mū-
siškai visuomenel, kad mėgin-
sime čia išdėstyti.

Nepatikėsite, rašo ji, kokia
korespondencija suplaukia į re-
dakciją. Rankraštis neįmano-
mas perskaityti, vardai ir pa-
vardės iškraipytos, svarbūs fak-
tai ir datos praleistos. Tada kei-
kiama visais pragarais, kad ži-
nia nebuvo "tikra". Ji prašo to-
dėl rašančių į laikraštį laikytis
taisyklių.

Arba sausdinti mašinėlė (dvi-
gubu tarpu) arba rašyti, kad
būtų įskaitoma. Rašančioji turi
duoti savo vardą, adresą ir te-
lefono numerį, jeigu būtų reika-
lo gauti daugiau informacijų.

Laikytis pagrindinių dėsnių
žurnalizme: kas, ką, kada, kur,
kodėl. Duok tik faktus. Nefflo-
sofuok ir laikykis saiko (neper-
dėk).

O svarbiausia — laiku pri-
statyti medžiagą. Senos nauje-
nos yra istorijos knygoms —
dienraščiui.